INDEX

Indian General Awareness		
1.	Indian History	
	• Texts and Authors	1
	• Major Battles	3
	• Major Invasions	4
	• Travellers and Key Facts	5
	• Court Poets and Patron Kings of India	6
	• Dynasties and Capitals	7
	• Ancient Temples and Dynasties	8
	• Delhi Sultanate	8
	• The Mughal Empire	10
	• Important Treaties	12
	• British Governor Generals & Viceroys in India	13
	• Indian National Congress (INC)	14
	• Important Places in India's Freedom Struggle	15
	• Heroes of India's Freedom Struggle	16
	• Indian History One-Liners 1000+	19
2.	Indian Geography	79
3.	Indian Polity	114
4.	কম্পিউটাৰ সাধাৰণ জ্ঞান আৰু প্ৰশ্নোত্তৰ (Computer General Knowledge & Q/A)	126
Assam General Awareness		
5.	অসমৰ ইতিহাস (History of Assam)	165
6.	অসমৰ সংস্কৃতি আৰু ঐতিহ্য (Culture and Heritage of Assam)	
	• অসমৰ উৎসৱসমূহ	208
	• নৃত্যশৈলী	209
	• সংগীত আৰু বাদ্যযন্ত্ৰ	210
	• সাহিত্য	211

	• স্থাপত্য আৰু চিত্ৰকলা • ঐতিহ্যবাহী হস্তশিল্প আৰু পোছাক • সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠান • অসমৰ কলা আৰু সংস্কৃতি - ৩০০টা প্ৰশ্নোত্তৰ • অসমৰ কলা আৰু সংস্কৃতি - ৩০০টা প্ৰশ্নোত্তৰ • সমৰ কলা আৰু সংস্কৃতি - ৫০টা PYQ	212 213 213 214 221 238
7.	অসম ভূগোল (Geography of Assam) • ভূ-ৰাজনৈতিক অৱস্থান আৰু সীমা • ভূ-প্ৰকৃতি আৰু ভূমিৰূপবিদ্যা • নদী ব্যৱস্থা • জলবায়ু আৰু মৃত্তিকা • খনিজ আৰু শক্তি সম্পদ • জীৱবৈচিত্ৰ্য আৰু সংৰক্ষিত এলেকা • পৰিবহন আৰু যোগাযোগ • জনতত্ত্ব (২০১১ জনগণনা) • অৰ্থনৈতিক ভূগোল • সম্পূৰ্ণ One Liner Questions (অসমীয়াত) • পৰীক্ষামুখী MCQ (বিগত বছৰৰ প্ৰশ্ন)	 248 248 249 250 250 251 251 252 252 253 261
8.	অসমৰ অৰ্থনীতি অসমৰ ৰাজ্যব্যৱস্থা অসমৰ প্ৰাকৃতিক সম্পদ অসম চৰকাৰৰ আঁচনিসমূহ	268

1 CHAPTER Indian History

অধ্যায় ১: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 1: Indian History - Texts and Authors)

ভাৰতীয় শাসকসকলৰ দ্বাৰা ৰচিত গ্ৰন্থসমূহ (Books Composed by Indian Rulers)

- **ৰত্নাৱলী** (Ratnavali) – **হৰ্ষবৰ্ধন** (Harshavardhana)
- **প্ৰিয়দৰ্শিকা** (Priyadarshika) – **হৰ্ষবৰ্ধন** (Harshavardhana)
- **নাগানন্দ** (Nagananda) – **হৰ্ষবৰ্ধন** (Harshavardhana)
- **অমুক্তমাল্যদা** (Amuktamalyada) – **শ্ৰী কৃষ্ণদেৱ ৰায়** (Sri Krishnadevaraya)
- **তুজক-ই-জাহাঙ্গীৰি** (Tuzuk-i-Jahangiri) – **জাহাঙ্গীৰ** (Jahangir)
- **বাবৰনামা** (Baburnama) – **বাবৰ** (Babur)

ভাৰতীয় শাসকসকলৰ জীৱনী (Biographies of Indian Rulers)

- **হৰ্ষ চৰিত** (Harsha Charita) – **বাণভট্ট** (Banabhatta)
- **আকবৰনামা** (Akbarnama) – **আবুল ফজল** (Abul Fazl)
- **পৃথ্বীৰাজ ৰাসো** (Prithviraj Raso) – **চান্দ বৰদৈ** (Chand Bardai)
- **হুমায়ুন নামা** (Humayun Nama) – **গুলবদন বেগম** (Gulbadan Begum)
- **শ্বাহ নামা** (Shah Nama) – **ফিৰদৌসি** (Firdausi)

গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰাচীন গ্ৰন্থ আৰু লেখক (Important Ancient Books and Authors)

গ্ৰন্থ (Book Title)	লেখক (Author)	ভাষা (Language)
বুদ্ধ চৰিতম	অশ্বঘোষ	সংস্কৃত
গীতগোবিন্দ	জয়দেৱ	সংস্কৃত
অভিজ্ঞান শকুন্তলম	কালিদাস	সংস্কৃত
কুমাৰ সম্ভৱ	কালিদাস	সংস্কৃত
মেঘদূত	কালিদাস	সংস্কৃত
মালবিকাগ্নিমিত্ৰ	কালিদাস	সংস্কৃত
ৰঘুবংশ	কালিদাস	সংস্কৃত
মুদ্ৰাৰাক্ষস	বিশাখদত্ত	সংস্কৃত
দেৱীচন্দ্ৰগুপ্তম	বিশাখদত্ত	সংস্কৃত
পঞ্চতন্ত্ৰ	বিষ্ণু শৰ্মা	সংস্কৃত
ৰাজতৰঙ্গিনী	কলহন	সংস্কৃত
অৰ্থশাস্ত্ৰ	কৌটিল্য	সংস্কৃত
পদ্মাৱৎ	মালিক মহম্মদ জয়সী	আৱধী
কামসূত্ৰ	বাৎস্যায়ন	সংস্কৃত
মৃচ্ছকটিকম	শূদ্ৰক	সংস্কৃত

কিৰাতাৰ্জুনীয়	ভাৰবি	সংস্কৃত
দশকুমাৰচৰিত	দণ্ডিন	সংস্কৃত
কাব্যদৰ্শ	দণ্ডিন	সংস্কৃত
অষ্টাঙ্গ সংগ্ৰহ	বাগভট	সংস্কৃত
বাসৱদত্তা	সুবন্ধু	সংস্কৃত
অক্ষৰকোষ	অমৰসিংহ	সংস্কৃত
পঞ্চ-সিদ্ধান্তিকা	বৰাহমিহিৰ	সংস্কৃত
বৃহৎ-সংহিতা	বৰাহমিহিৰ	সংস্কৃত
বৃহৎ-জাতক	বৰাহমিহিৰ	সংস্কৃত
কবিৰাজমাৰ্গম	শ্ৰীবিজয়	কানাড়া
বিক্ৰমাৰ্জুনবিজয়	পম্পা	কানাড়া
শান্তিপুৰাণ	পোন্না	কানাড়া
শিলাপদি কৰম	ইলাঙ্গো আদিগাল	তামিল
মণিমেকলাই	সত্তনাৰ	তামিল
কুণ্ডলকেশী	নাথকুথনাৰ	তামিল
সীৱক চিন্তামণি	থিৰুথাকাটেভাৰ	তামিল
ৰামাৱতাৰম	কাম্বাৰ	তামিল
পাণ্ডুৰঙ্গ মহাত্ম্য	তেনালি ৰামকৃষ্ণ	তেলেগু
অন্ধ্ৰ মহাভাৰতম	নন্নায় ভট্টৰাক	তেলেগু
ভাৱাৰ্থ দীপিকা	সন্ত জ্ঞানেশ্বৰ	মাৰাঠী
লীলা চৰিত্ৰ	মিমভট্ট	মাৰাঠী
ভাৱাৰ্থ ৰামায়ণ	একনাথ	মাৰাঠী

গ্ৰন্থ আৰু লেখকৰ বিশ্লেষণ (Analysis of Books and Authors)

- **মুদ্ৰাৰাক্ষস** (Mudra Rakshasa) – **বিশাখদত্ত:** চন্দ্ৰগুপ্ত মৌৰ্যৰ ক্ষমতা গ্ৰহণৰ কাহিনী নাট্যৰূপত বৰ্ণিত।
- **পদ্মাবৎ** (Padmavat) – **মালিক মহম্মদ জয়সী:** চিতোৰৰ ৰাণী পদ্মিনীৰ জহৰব্ৰতৰ কাহিনী।
- **মালবিকাগ্নিমিত্ৰ** (Malavikagnimitram) – **কালিদাস:** অগ্নিমিত্ৰৰ প্ৰেমকাহিনী।
- **অৰ্থশাস্ত্ৰ** (Arthashastra) – **কৌটিল্য:** অৰ্থনীতি আৰু ৰাজনীতি বিষয়ক মৌৰ্য যুগৰ শ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থ।
- **পঞ্চতন্ত্ৰ** (Panchatantra) – **বিষ্ণু শৰ্মা:** নীতিকথা আৰু উপদেশমূলক প্ৰাণীৰ গল্প।
- **গীতগোবিন্দ** (Gitagovinda) – **জয়দেৱ:** ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেমকাহিনী।
- **অভিজ্ঞান শকুন্তলম** (Abhijnanasakuntalam) – **কালিদাস:** দুষ্যন্ত আৰু শকুন্তলাৰ কাহিনী।
- **ৰাজতৰঙ্গিনী** (Rajatarangini) – **কলহন:** কাশ্মীৰৰ প্ৰাচীন ইতিহাস।
- **অষ্টাধ্যায়ী** (Ashtadhyayi) – **পাণিনি** (Panini): সংস্কৃত ব্যাকৰণৰ মূলসূত্ৰ।
- **মহাভাষ্য** (Mahabhashya) – **পতঞ্জলি** (Patanjali): অষ্টাধ্যায়ীৰ সহজ ব্যাখ্যা।
- **কথাসৰিৎসাগৰ** (Katha-sarit-sagara) – **সোমদেৱ:** লোককথাৰ সংকলন।
- **চৰক সংহিতা** (Charaka Samhita) – **চৰক:** আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসা পদ্ধতি।
- **সুশ্ৰুত সংহিতা** (Sushruta Samhita) – **সুশ্ৰুত:** শল্য চিকিৎসাৰ প্ৰাচীন গ্ৰন্থ।
- **আৰ্যভট্টীয়** (Aryabhatiya) – **আৰ্যভট্ট:** জ্যোতিৰ্বিজ্ঞান আৰু গণিত।
- **ভৃগু সংহিতা** (Bhrigu Samhita) – **মহৰ্ষি ভৃগু:** জ্যোতিষ শাস্ত্ৰৰ প্ৰাচীন গ্ৰন্থ।
- **বুদ্ধ চৰিতম** (Buddha Charitam) – **অশ্বঘোষ:** সম্ৰাট কনিষ্কৰ সভাকবি; গৌতম বুদ্ধৰ জীৱনী।

অধ্যায় ২: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 2: Indian History - Major Battles)

ভাৰতৰ ইতিহাসৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ যুদ্ধসমূহ (Key Battles in Indian History)

যুদ্ধৰ নাম (Name of Battle)	চন (Year)	গুৰুত্ব (Significance)
প্ৰথম তৰাইনৰ যুদ্ধ (First Battle of Tarain)	১১৯১	**পৃথ্বীৰাজ চৌহানে** মহম্মদ ঘোৰীক পৰাজিত কৰে।
দ্বিতীয় তৰাইনৰ যুদ্ধ (Second Battle of Tarain)	১১৯২	**মহম্মদ ঘোৰীয়ে** পৃথ্বীৰাজ চৌহানক পৰাজিত কৰে, যিয়ে ভাৰতত তুৰ্কী শাসনৰ ভেটি স্থাপন কৰে।
প্ৰথম পানিপতৰ যুদ্ধ (First Battle of Panipat)	১৫২৬	**বাবৰে** ইব্ৰাহিম লোডীক পৰাজিত কৰে, যাৰ ফলত ভাৰতত মোগল সাম্ৰাজ্যৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়।
খানৱাৰ যুদ্ধ (Battle of Khanwa)	১৫২৭	**বাবৰে** ৰানা সাঙ্গাক পৰাজিত কৰি ভাৰতত নিজৰ শাসন সুদৃঢ় কৰে।
ঘঘৰাৰ যুদ্ধ (Battle of Ghaghra)	১৫২৯	**বাবৰে** মাহমুদ লোডী আৰু চুলতান নুছৰত শ্বাহক পৰাজিত কৰি মোগল শাসনক আৰু শক্তিশালী কৰে।
চৌছাৰ যুদ্ধ (Battle of Chausa)	১৫৩৯	**শ্বেৰ শ্বাহে** হুমায়ুনক পৰাজিত কৰি মোগল শাসন সাময়িকভাৱে ভংগ কৰে আৰু সুৰী ৰাজবংশ প্ৰতিষ্ঠা কৰে।
কনৌজ বা বিলগ্ৰামৰ যুদ্ধ (Battle of Kannauj or Bilgram)	১৫৪০	**শ্বেৰ শ্বাহে** পুনৰবাৰ হুমায়ুনক পৰাজিত কৰি তেওঁক ভাৰত এৰিবলৈ বাধ্য কৰে।
দ্বিতীয় পানিপতৰ যুদ্ধ (Second Battle of Panipat)	১৫৫৬	**আকবৰে** (বৈৰাম খান) হেমুক পৰাজিত কৰে, মোগল শাসনৰ পুনঃপ্ৰতিষ্ঠা হয়।
তালিকোটাৰ যুদ্ধ (Battle of Talikota)	১৫৬৫	দক্ষিণ ভাৰতৰ চুলতানসকলে **বিজয়নগৰ সাম্ৰাজ্যক** পৰাজিত কৰে, যাৰ ফলত সাম্ৰাজ্যৰ পতন ত্বৰান্বিত হয়।
হালদিঘাটিৰ যুদ্ধ (Battle of Haldighati)	১৫৭৬	**ৰাজা মান সিং** (আকবৰৰ হৈ) আৰু ৰানা প্ৰতাপৰ মাজত হোৱা এই যুদ্ধৰ ফলাফল কৌশলগতভাৱে মোগলৰ অনুকূল আছিল।
সমুগড়ৰ যুদ্ধ (Battle of Samugarh)	১৬৫৮	উত্তৰাধিকাৰৰ যুদ্ধত **ঔৰংজেৱে** দাৰা শ্বিকোৰক পৰাজিত কৰে।
কৰ্ণালৰ যুদ্ধ (Battle of Karnal)	১৭৩৯	**নাদিৰ শ্বাহে** মোগল সম্ৰাট মহম্মদ শ্বাহক পৰাজিত কৰে, যাৰ ফলত মোগল সাম্ৰাজ্য দুৰ্বল হৈ পৰে।
প্লাচীৰ যুদ্ধ (Battle of Plassey)	১৭৫৭	মিৰ জাফৰৰ সহায়ত **ব্ৰিটিছে** (ৰবাৰ্ট ক্লাইভ) চিৰাজ-উদ্দৌলাক পৰাজিত কৰে, যাৰ ফলত ভাৰতত ব্ৰিটিছ শাসনৰ সূচনা হয়।
ৱাণ্ডিৱাছৰ যুদ্ধ (Battle of Wandiwash)	১৭৬০	**ব্ৰিটিছে** ফৰাচীসকলক নিৰ্ধাৰিতভাৱে পৰাজিত কৰে। এইটো আছিল কৰ্ণাটিক যুদ্ধৰ তৃতীয় পৰ্যায়।
তৃতীয় পানিপতৰ যুদ্ধ (Third Battle of Panipat)	১৭৬১	**আহমেদ শ্বাহ আবদালীয়ে** মাৰাঠা বাহিনীক পৰাজিত কৰে, যিয়ে মাৰাঠাসকলৰ পতন ঘটায়।
বক্সাৰৰ যুদ্ধ (Battle of Buxar)	১৭৬৪	**ব্ৰিটিছে** মিৰ কাছিম, অৱধৰ নবাব সুজা-উদ্দৌলা আৰু মোগল সম্ৰাট শ্বাহ আলম দ্বিতীয়ক পৰাজিত কৰে। ইয়াৰ দ্বাৰা ভাৰতত ব্ৰিটিছ শাসনৰ ভেটি সুদৃঢ় হয়।

ToppersNotes
Unleash the topper in you

অধ্যায় ৩: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী

(Chapter 3: Indian History - Major Invasions)

ভাৰতৰ বিদেশী আক্ৰমণকাৰীসকল (Foreign Invaders of India)

বিখ্যাত আক্ৰমণকাৰীসকল (Famous Invaders)

আক্ৰমণকাৰী (Invader)	তথ্য আৰু প্ৰেক্ষাপট (Information and Context)
আলেকজেণ্ডাৰ (Alexander)	তেওঁ **৩২৬ খ্ৰীষ্টপূৰ্বত** (326 BCE) ভাৰতৰ অন্যতম প্ৰথম বিদেশী আক্ৰমণকাৰী। তেওঁ ৰজা পোৰাসক ঝিলাম নদীৰ পাৰত পৰাজিত কৰে। এই যুদ্ধখন **'হাইদাস্পেছ যুদ্ধ'** (Battle of the Hydaspes) নামেৰে জনাজাত। তেওঁৰ আক্ৰমণৰ সময়ত উত্তৰ আৰু পূব ভাৰতত **নন্দ ৰাজবংশৰ** শাসন চলিছিল। আলেকজেণ্ডাৰৰ সেনাই নন্দসকলৰ শক্তিশালী সেনাবাহিনীৰ ভয়ত মনোবল হেৰুৱায় আৰু সেয়ে তেওঁ মেচিডোনিয়ালৈ উভতি যোৱাৰ সিদ্ধান্ত লয়।
চেংগীজ খান (Genghis Khan)	তেওঁ এজন মংগোল শাসক যিয়ে **১২২১ খ্ৰীষ্টাব্দত** (1221 CE) সিন্ধু নদীৰ পাৰৰ কিছুমান ৰাজ্য দখল কৰে। তেওঁ মূলতঃ খোৱাৰিজমি শ্বাহৰ পুত্ৰ জালাল উদ্দিনক খেদি ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰিছিল, কিন্তু দেশৰ অভ্যন্তৰত আক্ৰমণ কৰা নাছিল। সেই সময়ত দিল্লীৰ চুলতান আছিল **ইলতুতমিছ** (Iltutmish)।
মহম্মদ বিন কাছিম (Muhammad bin Qasim)	তেওঁ **৭১২ খ্ৰীষ্টাব্দত** (712 CE) ভাৰতৰ প্ৰথম সফল মুছলমান আক্ৰমণকাৰী। তেওঁ সিন্ধু আৰু পাঞ্জাৱ অঞ্চল দখল কৰে, কিন্তু ইয়াৰ বাহিৰলৈ আগবঢ়া নাছিল। সিন্ধুৰ ৰজা **দাহিৰক** (Dahir) পৰাজিত কৰাই আছিল তেওঁৰ মূল লক্ষ্য।
টাইমূৰ লং (Timur or Timur the Lame)	টাইমূৰ লং নামেৰে পৰিচিত এই মুছলমান বিজেতাগৰাকীয়ে **১৩৯৮ খ্ৰীষ্টাব্দত** (1398 CE) ভাৰত আক্ৰমণ কৰে। তেওঁৰ আক্ৰমণৰ ফলত দিল্লী চুলতানাত মাৰাত্মকভাৱে দুৰ্বল হৈ পৰে। সেই সময়ত দিল্লীৰ চুলতান আছিল **নাছিৰুদ্দিন মাহমুদ শ্বাহ** (Nasiruddin Mahmud Shah)।
নাদিৰ শ্বাহ (Nadir Shah)	তেওঁ ইৰানৰ শাসক আছিল আৰু **১৭৩৯ খ্ৰীষ্টাব্দত** (1739 CE) ভাৰত আক্ৰমণ কৰে (কৰ্ণালৰ যুদ্ধ)। তেওঁ মোগল সম্ৰাট **মহম্মদ শ্বাহক** (Muhammad Shah) পৰাজিত কৰে আৰু ঐতিহাসিক **পিকক থ্ৰোন (ময়ূৰ সিংহাসন)** আৰু **কহিনুৰ হীৰা** (Kohinoor Diamond) লৈ ইৰানলৈ উভতি যায়, যিয়ে মোগল সাম্ৰাজ্যৰ পতন ত্বৰান্বিত কৰে।
আহমেদ শ্বাহ আবদালী (Ahmad Shah Abdali)	তেওঁ আফগানিস্তানৰ শাসক আছিল আৰু **১৭৪৭ ৰ পৰা ১৭৬৭ চনলৈ** বহুবাৰ ভাৰত আক্ৰমণ কৰে। তেওঁৰ আটাইতকৈ বিখ্যাত আক্ৰমণ আছিল ১৭৬১ চনৰ **তৃতীয় পানিপতৰ যুদ্ধ** (Third Battle of Panipat), য'ত তেওঁ মাৰাঠাসকলক পৰাজিত কৰে, যাৰ ফলত ভাৰতৰ ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত ব্ৰিটিছসকলৰ বাবে সুবিধাৰ সৃষ্টি হয়।

অধ্যায় ৪: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 4: Indian History - Travellers and Key Facts)

পৰ্যটক আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্যসমূহ (Travellers and Key Facts)

বিখ্যাত ভ্ৰমণকাৰী আৰু তেওঁলোকৰ অৱদান (Famous Travellers and Their Contributions)

ভ্ৰমণকাৰী (Traveller)	তথ্য (Information)
মেগাস্থেনিছ (Megasthenes)	তেওঁ আছিল চেলুকাসৰ ৰাষ্ট্ৰদূত আৰু **চন্দ্ৰগুপ্ত মৌৰ্যৰ** (Chandragupta Maurya) দৰবাৰত নিযুক্ত আছিল। তেওঁ **"ইণ্ডিকা"** (Indica) নামৰ এখন গুৰুত্বপূৰ্ণ গ্ৰন্থ লিখিছিল, য'ত মৌৰ্য যুগৰ সমাজ, প্ৰশাসন আৰু ভূগোল সম্পৰ্কে বিতং বিৱৰণ আছে।
ফা-হিয়েন (Fa-Hien)	তেওঁ আছিল এজন চীনা বৌদ্ধ সন্ন্যাসী, যিয়ে **বিক্ৰমাদিত্য (চন্দ্ৰগুপ্ত II)**-ৰ শাসনকালত (৪০০-৪১১ খ্ৰীষ্টাব্দ) ভাৰতলৈ আহিছিল। তেওঁৰ ভ্ৰমণৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল বৌদ্ধ ধৰ্মগ্ৰন্থ সংগ্ৰহ কৰা। তেওঁৰ ভ্ৰমণবৃত্তান্ত **"Records of Buddhist Kingdoms"** (ফোগুওজি) নামেৰে বৰ্ণিত।
হিউৱেন চাং (Xuanzang)	তেওঁ আছিল চীনা পৰ্যটক, যিয়ে **হৰ্ষবৰ্ধনৰ** (Harshavardhana) ৰাজত্বকালত (৬৩০-৬৪৪ খ্ৰীষ্টাব্দ) ভাৰতলৈ আহে। তেওঁ দীৰ্ঘ সময় নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয়ত অতিবাহিত কৰে। তেওঁৰ কিতাপখন **"Si-Yu-Ki"** বা "পশ্চিমীয়া বিশ্বৰ বিৱৰণ" (Record of the Western Regions) নামেৰে জনাজাত।
আল-বেৰুনী (Al-Biruni)	তেওঁ এজন পাৰ্চিয়ান পণ্ডিত, যিয়ে **মহম্মদ গজনীৰ** (Mahmud of Ghazni) সৈতে ভাৰতলৈ আহে (১১শ শতিকা)। তেওঁ **"তহকিক-ই-হিন্দ"** (Tahqiq-i-Hind) বা "কিতাব-উল-হিন্দ" নামৰ কিতাপ লিখে আৰু তেওঁক **"ভাৰততত্ত্বৰ জনক"** (Father of Indology) বুলি কোৱা হয়।
মাৰ্কো পোলো (Marco Polo)	তেওঁ আছিল এজন বিখ্যাত ইউৰোপীয় পৰ্যটক (ভিনিচীয়), যিয়ে দক্ষিণ ভাৰতত **ৰুদ্ৰম্মা দেৱীৰ** (Rudramma Devi - কাকতীয় ৰাজবংশ) শাসনকালত (১৩শ শতিকাৰ শেষৰ ফালে) ভাৰত ভ্ৰমণ কৰে আৰু তেওঁৰ ভ্ৰমণবৃত্তান্তত পাণ্ড্য ৰাজ্য সহ দক্ষিণ ভাৰতৰ অৰ্থনীতিৰ বিৱৰণ দিয়ে।
ইবন বতুতা (Ibn Battuta)	মৰক্কোৰ এই পৰ্যটক **মহম্মদ বিন তুঘলকৰ** (Muhammad bin Tughlaq) শাসনকালত (১৪শ শতিকা) ভাৰতলৈ আহে আৰু দিল্লীৰ কাজী হিচাপেও নিযুক্ত হয়। তেওঁৰ ভ্ৰমণ বিৱৰণ **"ৰিহলা"** (Rihla) নামেৰে পৰিচিত।
চাৰ থমাছ ৰো (Sir Thomas Roe)	তেওঁ আছিল এজন ইংৰাজ কূটনীতিক, যিয়ে ১৬১৫ চনত **জাহাঙ্গীৰৰ** (Jahangir) দৰবাৰলৈ আহে সুৰাটত কাৰখানা স্থাপনৰ অনুমতি বিচাৰি। তেওঁৰ মিছনৰ বিৱৰণ "Journal of the Mission to the Mughal Empire"-ত পোৱা যায়।
উইলিয়াম হকিন্স (William Hawkins)	তেওঁ আছিল ইংৰাজ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ প্ৰথম পৰ্যটক, যিয়ে ১৬০৯ চনত **জাহাঙ্গীৰৰ** শাসনকালত ভাৰতলৈ আহে। তেওঁ ইংলেণ্ডৰ ৰজা প্ৰথম জেমছৰ চিঠি লৈ আহিছিল।
নিকোলো কন্টি (Niccolò Conti)	এজন ইতালীয় ব্যৱসায়ী, যিয়ে ১৪২০ চনত বিজয়নগৰৰ **দেৱ ৰায় প্ৰথমৰ** (Deva Raya I) শাসনকালত ভাৰত ভ্ৰমণ কৰে।
আব্দুল ৰাজ্জাক (Abdul Razzaq)	এজন পাৰ্চিয়ান পণ্ডিত আৰু ৰাষ্ট্ৰদূত, যিয়ে ১৪৪২–১৪৪৫ চনৰ ভিতৰত বিজয়নগৰৰ **দেৱ ৰায় দ্বিতীয়ৰ** (Deva Raya II) শাসনকালত ভাৰতলৈ আহে আৰু তেওঁৰ লেখাত বিজয়নগৰৰ সমৃদ্ধিৰ কথা পোৱা যায়।
চেন্ট থমাছ (St. Thomas)	বিশ্বাস কৰা হয় যে তেওঁ **৫২ খ্ৰীষ্টাব্দত** (52 CE) ভাৰতলৈ অহা প্ৰথম খ্ৰীষ্টান সাধু আৰু খ্ৰীষ্টান ধৰ্ম প্ৰচাৰক।
ফ্ৰাঁসোৱা বাৰ্নিয়ে (François Bernier)	তেওঁ আছিল ফৰাচী চিকিৎসক আৰু পৰ্যটক, যিয়ে ১৬৫৮–১৬৭১ চনৰ ভিতৰত ভাৰতলৈ আহে। তেওঁ মোগল সম্ৰাট **ঔৰংজেৱৰ** (Aurangzeb) ব্যক্তিগত চিকিৎসক আছিল আৰু তেওঁৰ কিতাপ "Travels in the Mughal Empire"-ত দাৰা শ্বিকো আৰু ঔৰংজেৱৰ শাসনৰ বিৱৰণ আছে।

অধ্যায় ৫: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 5: Court Poets and Patron Kings of India)

ভাৰতৰ ৰাজসভাৰ কবি আৰু পৃষ্ঠপোষক ৰজাসকল (Court Poets, Patron Kings & Works)

কবি (Poet)	**পৃষ্ঠপোষক ৰজা (Patron King)**	**বিখ্যাত ৰচনা (Famous Works)**
কালিদাস (Kalidasa)	বিক্ৰমাদিত্য (Vikramaditya/Chandra Gupta II)	অভিজ্ঞান শকুন্তলম, মেঘদূত, কুমাৰসম্ভৱ
বাণভট্ট (Banabhatta)	হৰ্ষবৰ্ধন (Harshavardhana)	হৰ্ষ চৰিত, কাদম্বৰী
চান্দ বৰদৈ (Chand Bardai)	পৃথ্বীৰাজ চৌহান (Prithviraj Chauhan)	পৃথ্বীৰাজ ৰাসো
ভৱভূতি (Bhavabhuti)	যশোবৰ্মণ (Yashovarman) (কনৌজ)	মহাবীৰ চৰিত, মালতী মাধৱ, উত্তৰৰাম চৰিত
আমিৰ খশ্ৰু (Amir Khusro)	আলাউদ্দিন খিলজি আৰু অন্যান্য দিল্লী চুলতান	তুহফাতুচ-চিঘৰ, কিৰানুচ-ছা'দাইন, খাজাইন-উল-ফুতুহ
শ্ৰী পোন্না (Sri Ponna)	ৰাষ্ট্ৰকূট ৰজা কৃষ্ণ তৃতীয় (Krishna III)	শান্তিপুৰাণ, ভূৱনৈক-ৰামাভ্যুদয়
পৰমানন্দ (Paramanand)	শিৱাজী (Chhatrapati Shivaji)	শিৱভাৰত (Shivabharat)
গঙ্গাধৰ মিশ্ৰ (Gangadhara Mishra)	বলিয়াৰ সিংহ (Baliar Singh)	কোসালানন্দ মহাকাব্য
হেম সৰস্বতী (Hema Saraswati)	দুৰ্লভ নাৰায়ণ (Durlabh Narayan)	প্ৰহ্লাদ চৰিত
ৰাজশেখৰ (Rajasekhara)	মহেন্দ্ৰপাল প্ৰথম (Mahendrapala I - Gurjara Pratihara)	বালভাৰত, কৰ্পূৰমঞ্জৰী, বলৰামায়ণ, কাব্য মীমাংসা
বেদনায়গম শাস্ত্ৰীয়াৰ	সেৰফোজি দ্বিতীয় (Serfoji II)	বেথলেহেম কুৰবানজি, জ্ঞানাকুম্মি
ৰাঘৱাঙ্কা (Raghavanka)	হোয়চালা ৰজা (Hoysala King)	হৰিশ্চন্দ্ৰ কাব্য
আদিকবি পম্পা (Adikavi Pampa)	আৰিকেসাৰি দ্বিতীয় (Arikesari II)	বিক্ৰমাৰ্জুন বিজয় / পম্পা ভাৰত
তিৰুমালাৰ্য (Tirumalaraya)	ওডেয়াৰ ৰজা (Kanthirava Narasaraja I)	কৰ্ণ বৃত্তান্ত কথা
আল্লাচানি পেড্ডানা (Allasani Peddana)	শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ ৰায় (Sri Krishnadevaraya)	স্বাৰোচিষ মনু সম্ভৱম
নন্দী থিম্মানা (Nandi Thimmana)	শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ ৰায় (Sri Krishnadevaraya)	পাৰিজাতপহৰণম, বনিভিলাসম
আঘা হাচান আমানত	ৱাজিদ আলী শ্বাহ (Wajid Ali Shah)	ইন্দৰ সভা (উৰ্দু থিয়েটাৰৰ বিখ্যাত নাটক)
ৰামপ্ৰসাদ সেন (Ramprasad Sen)	নদিয়াৰ কৃষ্ণচন্দ্ৰ (Raja Krishnachandra)	বিদ্যাসুন্দৰ, শক্তিগীতি (শ্যামাসংগীত)
জয়মকণ্ডকাৰ (Jayamkondar)	কুলোত্তুঙ্গ চোল প্ৰথম (Kulothunga Chola I)	কলিংগাট্টু পাৰানি (চোল সাহিত্য)
ৰবিকীৰ্তি (Ravikirti)	পুলকেশিন দ্বিতীয় (Pulakeshin II)	ঐহোল শিলালিপি (Aihole Inscription)

অধ্যায় ৬: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 6: Dynasties and Capitals)

ৰাজবংশ/ৰজা আৰু তেওঁলোকৰ ৰাজধানী (Dynasties/Kings and their Capitals)

ৰাজবংশ/ৰজা (Dynasty/King)	ৰাজধানী (Capital)
চোল বংশ (Chola Dynasty)	তাঞ্জাভুৰ আৰু গংগাইকোণ্ডা চোলাপুৰম
মৌৰ্য বংশ (Maurya Dynasty)	পাটলিপুত্ৰ (Pataliputra)
পল্লৱ বংশ (Pallava Dynasty)	কাঞ্চী (Kanchi)
পাণ্ড্য বংশ (Pandya Dynasty)	মাদুৰাই (Madurai)
চালুক্য বংশ (Chalukya Dynasty - Badami)	ভাতাপি বা বাদামী (Vatapi or Badami)
পৰৱৰ্তী চালুক্য বংশ (Later Chalukya - Kalyani)	কল্যাণী (Kalyani)
কাকতীয় বংশ (Kakatiya Dynasty)	ৱাৰাঙ্গল (Warangal)
সাতবাহন বংশ (Satavahana Dynasty)	প্ৰতিষ্ঠান (Pratishthana)
বাহমনি বংশ (Bahmani Dynasty)	গুলবৰ্গা (আহসানাবাদ) আৰু পাছলৈ বিদাৰ
বৰ্মন বংশ (Varman Dynasty)	প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ (গুৱাহাটী)
শুংগ বংশ (Shunga Dynasty)	পাটলিপুত্ৰ আৰু পাছলৈ বিদিশা
ৰাষ্ট্ৰকূট বংশ (Rashtrakuta Dynasty)	মণ্যক্ষেত্ৰ (Manyakheta)
সোলাঙ্কি বংশ (Solanki Dynasty)	আনহিলৱাড়া (Anhilwara)
শিৱাজী (Shivaji)	ৰায়গড় (Raigad)
টিপু চুলতান (Tipu Sultan)	শ্ৰীৰঙ্গপত্তনম (Srirangapatnam)
ৰঞ্জিত সিং (Ranjit Singh)	লাহোৰ (Lahore)
হৰ্ষবৰ্ধন (Harshavardhana)	থানেসৰ আৰু পাছলৈ কনৌজ (Thaneswar & Kannauj)
কনিষ্ক (Kanishka)	পুৰুষপুৰ (Peshawar)

ৰাজবংশ - প্ৰতিষ্ঠাতা আৰু শেষ ৰজা (Dynasty - Founder & Last King)

ৰাজবংশ (Dynasty)	প্ৰতিষ্ঠাতা (Founder)	শেষ ৰজা (Last King)
নন্দ বংশ	মহাপদ্ম বা উগ্ৰসেন	ধনানন্দ (Dhanananda)
মৌৰ্য বংশ	চন্দ্ৰগুপ্ত মৌৰ্য	বৃহদ্ৰথ (Brihadratha)
গুপ্ত বংশ	চন্দ্ৰগুপ্ত প্ৰথম	স্কন্দগুপ্ত (Skandagupta)
শুংগ বংশ	পুষ্যমিত্ৰ শুংগ	দেৱভূমি (Devabhuti)
সাতবাহন বংশ	শিমুক (Simuka)	যজ্ঞ সাতকৰ্ণী (Yajna Satakarni)
চালুক্য বংশ	পুলকেশিন প্ৰথম	কীৰ্তিবৰ্মণ চালুক্য
চোল বংশ	বিজয়লয়া	আথিৰাজেন্দ্ৰ (Athirajendra)
ৰাষ্ট্ৰকূট বংশ	দান্তি দুৰ্গ	ইন্দ্ৰ চতুৰ্থ (Indra IV)
সোলাঙ্কি বংশ	মূলৰাজ প্ৰথম	- (কোনো নিৰ্দিষ্ট শেষ ৰজা গ্ৰহণযোগ্য নহয়)
দাস বংশ (Slave)	কুতুবুদ্দিন আইবাক	মুজ্জুদ্দিন কাইকাবাদ
খিলজি বংশ	জালালুদ্দিন খিলজি	খশ্ৰু খান (Khusro Khan)
তুঘলক বংশ	গিয়াসুদ্দিন তুঘলক	নাহিৰুদ্দিন মাহমুদ শ্বাহ
লোধী বংশ	বাহলুল লোধী	ইব্ৰাহিম লোধী (Ibrahim Lodi)
মোগল বংশ	বাবৰ (Babur)	বাহাদুৰ শ্বাহ দ্বিতীয়

ToppersNotes Unleash the topper in you

অধ্যায় ৭: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 7: Indian History - Ancient Temples and Dynasties)

প্ৰাচীন মন্দিৰ আৰু সংশ্লিষ্ট ৰাজবংশ

ভাৰতৰ বিখ্যাত মন্দিৰ আৰু সেইবোৰৰ ৰাজবংশ (Famous Temples of India and Their Dynasties)

মন্দিৰ (Temple)	স্থান (Location)	ৰাজ্য (State)	ৰাজবংশ (Dynasty)
খাজুৰাহো মন্দিৰ (Khajuraho)	ছত্তৰপুৰ (Chhatarpur)	মধ্যপ্ৰদেশ (MP)	**চান্দেলা** (Chandela) বা বুন্দেলা
কাইলাস মন্দিৰ (Kailasa Temple)	ইলোৰা (Ellora)	মহাৰাষ্ট্ৰ (Maharashtra)	**ৰাষ্ট্ৰকূট** (Rashtrakuta)
হাজাৰ স্তম্ভ মন্দিৰ (Thousand Pillar)	ৱাৰাঙ্গল (Warangal)	তেলেংগানা (Telangana)	**কাকতীয়** (Kakatiya)
ৰামাপ্পা মন্দিৰ (Ramappa)	ৱাৰাঙ্গল (Warangal)	তেলেংগানা (Telangana)	**কাকতীয়** (Kakatiya)
বৃহদেশ্বৰ মন্দিৰ (Brihadeeswarar)	তাঞ্জাভুৰ (Thanjavur)	তামিলনাডু (TN)	**চোল** (Chola)
কাইলাসনাথ মন্দিৰ (Kailasanathar)	কাঞ্চীপুৰম (Kanchipuram)	তামিলনাডু (TN)	**পল্লৱ** (Pallava)
শোৰ মন্দিৰ (Shore Temple)	মামাল্লাপুৰম (Mamallapuram)	তামিলনাডু (TN)	**পল্লৱ** (Pallava)
দিলৱাৰা মন্দিৰ (Dilwara)	মাউন্ট আবু (Mount Abu)	ৰাজস্থান (Rajasthan)	**সোলাঙ্কি** (Solanki / Chaulukya)
হাজাৰ মন্দিৰ (Hazara Rama)	হাম্পি (Hampi)	কৰ্ণাটক (Karnataka)	**বিজয়নগৰ** (Vijayanagara)
বিৰুপাক্ষ মন্দিৰ (Virupaksha)	পট্টাদকাল (Pattadakal)	কৰ্ণাটক (Karnataka)	**চালুক্য** (Chalukya)
সূৰ্য মন্দিৰ (মোধেৰা) (Sun Temple, Modhera)	মোধেৰা (Modhera)	গুজৰাট (Gujarat)	**সোলাঙ্কি** (Solanki / Chaulukya)
সূৰ্য মন্দিৰ (কোণাৰ্ক) (Sun Temple, Konark)	কোণাৰ্ক (Konark)	উৰিষ্যা (Odisha)	**পূব গংগা ৰাজবংশ** (Eastern Ganga Dynasty)

অধ্যায় ৮: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 8: Indian History - Delhi Sultanate)

দিল্লী চুলতানাতৰ ৰাজবংশ আৰু প্ৰধান শাসকসকল (Delhi Sultanate Dynasties and Main Rulers)

ৰাজবংশ আৰু সময়কাল (Dynasty & Period)	প্ৰধান শাসকসকল (Key Rulers)
১. মামলুক বা দাস ৰাজবংশ (1206 - 1290)	কুতুবুদ্দিন আইবাক, ইলতুতমিছ, ৰাজিয়া চুলতান, গিয়াসুদ্দিন বলবন
২. খিলজি ৰাজবংশ (1290 - 1320)	আলাউদ্দিন খিলজি (Alauddin Khilji)
৩. তুঘলক ৰাজবংশ (1320 - 1414)	মহম্মদ বিন তুঘলক, ফিৰোজ শ্বাহ তুঘলক
৪. চৈয়দ ৰাজবংশ (1414 - 1451)	খিজীৰ খান (Khizr Khan)
৫. লোধী ৰাজবংশ (1451 - 1526)	ইব্ৰাহিম লোধী (Ibrahim Lodi)

কিছু প্ৰধান শাসকৰ সংক্ষিপ্ত বৰ্ণনা (Brief Descriptions of Key Rulers)

কুতুবুদ্দিন আইবাক (Qutbuddin Aibak)

- তেওঁ মহম্মদ ঘোৰীৰ দাস আছিল আৰু দিল্লীৰ প্ৰথম চুলতান হিচাপে দাস ৰাজবংশ (মামলুক চুলতানাত) প্ৰতিষ্ঠা কৰে।
- ১২০৬ ৰ পৰা ১২১০ লৈ শাসন কৰে আৰু লাহোৰত পোলো খেলিবলৈ গৈ মৃত্যু হয়।
- দিল্লীত কুৱাত আল-ইছলাম মছজিদ আৰু আজমীৰত আঢ়াই-দিন-কা-ঝোপৰা মছজিদ নিৰ্মাণ কৰে।
- কুতুব মিনাৰৰ নিৰ্মাণ আৰম্ভ কৰে, যিটো সুফি সন্ত কুতুবুদ্দিন বখতিয়াৰ কাকীক উৎসৰ্গিত।
- তেওঁ **"লাখবখ্শ"** বা "লক্ষ দাতা" নামেৰে পৰিচিত আছিল। (Known as Lakhbaksh).

ইলতুতমিছ (Iltutmish)

- তেওঁ প্ৰথম শাসক যিয়ে নিয়মিত মুদ্ৰা প্ৰচলন কৰে আৰু দিল্লীক ৰাজধানী ঘোষণা কৰে।
- তেওঁ ছিলভাৰ ট্যাঙ্কা আৰু কপাৰ জিতাল চালু কৰে।
- **ইক্তাদাৰী ব্যৱস্থা** (Iqtadari System) প্ৰৱৰ্তন কৰে।
- তেওঁ কুতুব মিনাৰৰ নিৰ্মাণ সম্পন্ন কৰে।
- দিল্লীৰ প্ৰথম ইছলামী মাজাৰ 'চুলতান ঘৰি' নিৰ্মাণ কৰে।

ৰাজিয়া চুলতান (Raziya Sultan)

- তেওঁ আছিল দিল্লীৰ **প্ৰথম মহিলা শাসক**৷
- ১২৩৬ চনত ইলতুতমিছৰ মৃত্যুৰ পাছত সিংহাসনত বহে।

গিয়াসুদ্দিন বলবন (Ghiyasuddin Balban)

- আচল নাম বাহাউদ্দিন। দাস ৰাজবংশৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ চুলতানসকলৰ মাজৰ এজন।
- "জামিনবোস" (ছিজদা) নামক পাৰ্চিয়ান সংস্কৃতি প্ৰৱৰ্তন কৰে।
- বিদ্ৰোহীসকলৰ বিৰুদ্ধে **"ৰক্ত আৰু লৌহ"** (Blood and Iron) নীতি গ্ৰহণ কৰে।
- তেওঁ চাহালগানি (চল্লিশ চক্ৰ) ভাঙি দিয়ে আৰু কঠোৰ গুপ্তচৰ ব্যৱস্থা প্ৰতিষ্ঠা কৰে।
- মেৱাত অঞ্চলৰ বিদ্ৰোহী উপজাতি দমন কৰে আৰু মংগোলসকলৰ আক্ৰমণৰ পৰা দিল্লীক ৰক্ষা কৰে।

আলাউদ্দিন খিলজি (Alauddin Khilji)

- খিলজি ৰাজবংশৰ আটাইতকৈ শক্তিশালী শাসক।
- তেওঁ প্ৰথম স্থায়ী সেনাবাহিনী গঠন কৰে আৰু দাক্ষিণাত্য জয় কৰে।
- কাৰ্যকৰী গুপ্তচৰ ব্যৱস্থা আৰু অৰ্থনৈতিক সংস্কাৰৰ জৰিয়তে মূল্য নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱস্থা চালু কৰে।
- দিল্লীৰ তৃতীয় চহৰ "চিৰি" নিৰ্মাণ কৰে।
- তেওঁৰ সেনাপতি মালিক কাফুৰৰ অভিযানত দক্ষিণ ভাৰতৰ কাকতীয় ৰাজবংশৰ পৰা বিখ্যাত **কহিনুৰ ৰত্ন** দখল কৰা হয়।

গিয়াসুদ্দিন তুঘলক (Ghiyasuddin Tughlaq)

- আচল নাম গাজী মালিক।
- তুঘলকাবাদ চহৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে।
- এটা তম্বুৰ তলত চাপা পৰি মৃত্যু হয়।

মহম্মদ বিন তুঘলক (Muhammad bin Tughlaq)

- আচল নাম জৌনা খান (Jauna Khan)৷ তেওঁ পণ্ডিত আৰু বিজ্ঞানী আছিল।
- তামৰ মুদ্ৰা প্ৰৱৰ্তন কৰে যিয়ে আৰ্থিক ক্ষতি সাধন কৰে।
- ৰাজধানী দিল্লীৰ পৰা দেৱগিৰিলৈ (দৌলতাবাদ) স্থানান্তৰ কৰে, পাছত পুনৰাই দিল্লীলৈ উভতি আহে।
- মৰোক্কান ভ্ৰমণকাৰী ইবন বতুতা তেওঁৰ দৰবাৰলৈ আহে।

ফিৰোজ শ্বাহ তুঘলক (Firuz Shah Tughlaq)
- হিন্দু ৰাজকুমাৰীৰ পুত্ৰ আছিল। জলসিঞ্চন প্ৰকল্পৰ বাবে বিখ্যাত।
- জৌনপুৰ, ফিৰোজপুৰ, ফিৰোজ শ্বাহ কোটলা, হিসাৰ-ফিৰোজাশহৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে।
- ১৩৬৮ চনত বজ্ৰপাতত ক্ষতিগ্ৰস্ত কুতুব মিনাৰৰ ওপৰৰ মহলা পুনঃনিৰ্মাণ কৰে।
- দিল্লীৰ তিন মূৰ্তি ভৱনত চিকাৰগাহ নিৰ্মাণ কৰে।

চিকন্দৰ লোধী (Sikandar Lodi)
- আধুনিক আগ্ৰা চহৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে।

ইব্ৰাহিম লোধী (Ibrahim Lodi)
- দিল্লীৰ শেষ চুলতান।
- ১৫২৬ চনৰ প্ৰথম পানিপতৰ যুদ্ধত বাবৰৰ হাতত পৰাজিত আৰু নিহত হয়।

অধ্যায় ৯: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 9: Indian History - The Mughal Empire)

মোগল সম্ৰাটসকলৰ পৰিচিত নাম, আচল নাম আৰু শাসনকাল (Mughal Emperors: Known Names, Real Names, and Reign Periods)

পৰিচিত নাম (Known Name)	আচল নাম (Real Name)	শাসনকাল (Reign Period)
বাবৰ (Babur)	জাহিৰুদ্দিন মহম্মদ	১৫২৬ - ১৫৩০
হুমায়ুন (Humayun)	নাছিৰুদ্দিন মহম্মদ	১৫৩০-১৫৪০ আৰু ১৫৫৫-১৫৫৬
আকবৰ (Akbar)	জালালুদ্দিন মহম্মদ	১৫৫৬ - ১৬০৫
জাহাঙ্গীৰ (Jahangir)	নূৰুদ্দিন ছালিম	১৬০৫ - ১৬২৭
শ্বাহজাহান (Shah Jahan)	শ্বাহাবুদ্দিন মহম্মদ খুৰম	১৬২৭ - ১৬৫৮
ঔৰংজেৱ (Aurangzeb)	মহিউদ্দিন মহম্মদ	১৬৫৮ - ১৭০৭

মোগল পৰিয়ালৰ নাৰী (Women of the Mughal Family)

মোগল ৰাজকীয় নাৰী: নাম, উপাধি আৰু অৱদান

ক্ৰমিক নং	নাম (Name)	অন্যান্য নাম (Other Name)	মন্তব্য (Comment)
১	**গুলবদন বেগম**	-	তেওঁ হুমায়ুনৰ ভগ্নী আৰু **"হুমায়ুন নামা"** গ্ৰন্থৰ লেখিকা হিচাপে পৰিচিত।
২	**মাৰিয়াম-উজ-জামানি**	হৰখা বাঈ, হীৰা কুনৱাৰী	তেওঁ আকবৰৰ তৃতীয় পত্নী আৰু জাহাঙ্গীৰৰ মাতৃ আছিল।
৩	**নূৰ জাহান**	মেহেৰ-উন-নিছা	তেওঁ জাহাঙ্গীৰৰ পত্নী আৰু গিয়াস বেগৰ কন্যা। তেওঁ মোগল সাম্ৰাজ্যত অত্যন্ত প্ৰভাৱশালী শক্তি ভোগ কৰিছিল।
৪	**মুমতাজ মহল**	আৰজুমান্দ বানু বেগম	শ্বাহজাহানৰ পত্নী। শ্বাহজাহানে তেওঁৰ স্মৃতিত **তাজমহল** নিৰ্মাণ কৰিছিল।
৫	**জাহান আৰা**	-	তেওঁ শ্বাহজাহানৰ কন্যা। ঔৰংজেৱৰ হাতত বন্দী অৱস্থাত তেওঁ নিজৰ পিতৃৰ চোৱাচিতা কৰিছিল।
৬	**ৰাবিয়া-উল-দৌৰানি**	দিলৰাছ বানু বেগম	তেওঁ ঔৰংজেৱৰ প্ৰথম পত্নী। তেওঁৰ পুত্ৰ প্ৰিন্স আজম শ্বাহে তেওঁৰ মাতৃৰ স্মৃতিত ঔৰংগাবাদত **"বিবি কা মাকবৰা"** নিৰ্মাণ কৰিছিল।

আকবৰৰ দৰবাৰৰ নৱৰত্ন (Akbar's Navaratnas)

ক্ৰমিক নং	নাম (Name)	আচল নাম (Real Name)	বৰ্ণনা (Description)
১	**আবুল ফজল**	-	তেওঁ আকবৰৰ শাসনৰ বৰ্ণনাকাৰী আৰু তেওঁৰ জীৱনী **"আকবৰনামা"** ৰ ৰচয়িতা। আবুল ফজলে সাত বছৰ ধৰি ইতিহাসক সম্পূৰ্ণৰূপে দলিলভুক্ত কৰে।
২	**ফৈজী**	-	ফৈজী **"পঞ্চতন্ত্ৰ"**, **"ৰামায়ণ"** আৰু **"মহাভাৰত"** পাৰ্চী ভাষাত অনুবাদ কৰিছিল।
৩	**তোডৰ মল**	-	তেওঁ আকবৰৰ ৰাজহ মন্ত্ৰী আছিল। তেওঁ ৰাজহ ব্যৱস্থা, মানক মাপ ও ওজন, আৰু ৰাজহ জিলাৰ ধাৰণা প্ৰৱৰ্তন কৰে।
৪	**আব্দুল ৰহিম খান-ই-খানান**	-	আকবৰৰ সেনাপতি বৈৰাম খানৰ পুত্ৰ আছিল। তেওঁ কবিতাৰ বাবে বিখ্যাত, বিশেষকৈ **"দোহা"** কবিতাৰ বাবে।
৫	**তানসেন**	ৰামতনু পাণ্ডে	তানসেন এজন প্ৰখ্যাত সংগীতজ্ঞ আছিল, যিয়ে "মিয়ান কি মালহাৰ," "মিয়ান কি তোধি," আৰু "দৰবাৰী কানাড়া" ৰাগৰ স্ৰষ্টা।
৬	**ৰাজা মান সিং**	-	ৰাজা মান সিং আকবৰৰ বিশ্বস্ত লেফটেনেণ্ট আৰু সেনাপতি আছিল। তেওঁ আকবৰক বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ অভিযানত সহায় কৰে।
৭	**ফকিৰ আজিয়াও-উদ-দিন**	-	তেওঁ এজন মৰমী সাধক আৰু উপদেষ্টা আছিল, আৰু তেওঁৰ পৰামৰ্শ আকবৰে শ্ৰদ্ধাৰে গ্ৰহণ কৰিছিল।
৮	**মুল্লা দো পিয়াজা**	-	তেওঁ আকবৰৰ দৰবাৰত এজন উপদেষ্টা আৰু তেওঁৰ বুদ্ধিমত্তা আৰু ৰসিকতাৰ বাবে পৰিচিত আছিল।
৯	**বীৰবল**	মহেশদাস	আকবৰৰ প্ৰিয় দৰবাৰী আৰু বিখ্যাত উপদেষ্টা আৰু ৰসিক হিচাপে পৰিচিত।

মোগল শাসনামলত নিৰ্মিত স্মৃতিসৌধ (Important Monuments built during the Mughal Reign)

স্মৃতিসৌধ (Monument)	অৱস্থান (Location)	নিৰ্মাতা (Builder)
হুমায়ুনৰ সমাধি (Humayun's Tomb)	দিল্লী (Delhi)	আকবৰ (Akbar)
বুলন্দ দৰৱাজা (Buland Darwaza)	ফতেহপুৰ সিক্ৰি (Fatehpur Sikri)	আকবৰ (Akbar)
তাজমহল (Taj Mahal)	আগ্ৰা (Agra)	শ্বাহজাহান (Shah Jahan)
লাল কিল্লা (Red Fort)	দিল্লী (Delhi)	শ্বাহজাহান (Shah Jahan)
জামা মছজিদ (Jama Masjid)	দিল্লী (Delhi)	শ্বাহজাহান (Shah Jahan)
ইতমাদ-উ-দৌলা সমাধি	আগ্ৰা (Agra)	নূৰ জাহান (Nur Jahan)
বিবি কা মাকবৰা (Bibi Ka Maqbara)	ঔৰংগাবাদ (Aurangabad)	আজম শ্বাহ (Azam Shah)

মোগল শাসনামলত ৰচিত গুৰুত্বপূৰ্ণ গ্ৰন্থসমূহ (Key Literature Written during the Mughal Period)

গ্ৰন্থৰ নাম (Book Title)	লেখক (Author)	ভাষা (Language)
তুজক-ই-বাবৰী (বাবৰনামা)	বাবৰ (Babur)	চাগাতাই (তুৰ্কী); পাছত পাৰ্চীত অনূদিত
হুমায়ুন-নামা (Humayun Nama)	গুলবদন বেগম	পাৰ্চী (Persian)
আকবৰনামা আৰু **আইন-ই-আকবৰী**	আবুল ফজল	পাৰ্চী (Persian)
তুজক-ই-জাহাঙ্গীৰি	জাহাঙ্গীৰ	পাৰ্চী (Persian)
শ্বাহ জাহান-নামা	ইনায়াত খান	পাৰ্চী (Persian)
পাদশাহ-নামা	আব্দুল হামিদ লাহোৰী	পাৰ্চী (Persian)
আলমগীৰনামা	মিৰ্জা মহম্মদ কাজিম	পাৰ্চী (Persian)

অধ্যায় ১০: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী

(Chapter 10: Indian History - Important Treaties)

ভাৰতৰ ইতিহাসৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ চুক্তিসমূহ

মোগল আৰু ব্ৰিটিছ শাসনকালত স্বাক্ষৰিত বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ চুক্তিসমূহ (Key Treaties during Mughal and British Rule)

চুক্তিৰ নাম (Treaty Name)	**চন (Year)**	**গুৰুত্ব (Significance)**
আসুৰ আলী চুক্তি (Asurar Ali Treaty)	১৬৩৯	মোগল সাম্ৰাজ্য আৰু আহোম ৰাজ্যৰ সীমান্ত নিৰ্ধাৰণত স্বাক্ষৰিত হয়, যিয়ে আহোম বিজয়ৰ প্ৰচেষ্টাক সীমিত কৰে।
পুৰন্দৰ চুক্তি (Purandar Treaty)	১৬৬৫	ৰাজপুত শাসক, মোগল কামাণ্ডাৰ জয় সিং আৰু শিৱাজীৰ মাজত স্বাক্ষৰিত। শিৱাজীক পুৰন্দৰ দুৰ্গ অৱৰোধৰ পাছত এই চুক্তি স্বাক্ষৰ কৰিবলৈ বাধ্য কৰা হয়।
আলিনগৰ চুক্তি (Alinagar Treaty)	১৭৫৭	চিৰাজ-উদ্দৌলা আৰু ৰবাৰ্ট ক্লাইভৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে ব্ৰিটিছক কলিকতাৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ আৰু কৰমুক্ত বাণিজ্যৰ অনুমতি দিয়ে।
এলাহাবাদ চুক্তি (Allahabad Treaty)	১৭৬৫	ৰবাৰ্ট ক্লাইভ আৰু সম্ৰাট শ্বাহ আলম দ্বিতীয়ৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে ব্ৰিটিছক দেৱানী অধিকাৰ দিয়ে, ফলত তেওঁলোকে সম্ৰাটৰ হৈ কৰ সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে।
মাদ্ৰাজ চুক্তি (Madras Treaty)	১৭৬৯	ব্ৰিটিছ আৰু হায়দৰ আলীৰ মাজত প্ৰথম মহীচুৰ যুদ্ধৰ পাছত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে তৃতীয় পক্ষৰ আক্ৰমণত সহযোগিতাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিয়ে।
পুৰন্দৰ চুক্তি (দ্বিতীয়) (Purandar Treaty II)	১৭৭৬	ব্ৰিটিছ আৰু মাৰাঠাসকলৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে প্ৰথম এংলো-মাৰাঠা যুদ্ধৰ প্ৰথম পৰ্যায়ৰ সমাপ্তি ঘটায়।
ৱাডগাঁও চুক্তি (Wadgaon Treaty)	১৭৭৯	ব্ৰিটিছ আৰু মাৰাঠাসকলৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে প্ৰথম এংলো-মাৰাঠা যুদ্ধৰ দ্বিতীয় পৰ্যায়ৰ সমাপ্তি ঘটায়।
চালবাই চুক্তি (Salbai Treaty)	১৭৮২	ব্ৰিটিছ আৰু মাৰাঠাসকলৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে প্ৰথম এংলো-মাৰাঠা যুদ্ধৰ সমাপ্তি ঘটায়।
চেৰিঙ্গাপট্টম চুক্তি (Seringapatam Treaty)	১৭৯২	ব্ৰিটিছ, মাৰাঠা, হায়দৰাবাদ আৰু টিপু চুলতানৰ মাজত তৃতীয় এংলো-মহীচুৰ যুদ্ধৰ পাছত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে টিপুৰ অৰ্ধেক অঞ্চল ভাগ কৰে।
লাহোৰ চুক্তি (Lahore Treaty)	১৮৪৬	গৱৰ্ণৰ জেনেৰেল হেনৰী হাৰ্ডিঞ্জ আৰু লাহোৰ দৰবাৰৰ মাজত স্বাক্ষৰিত, যিয়ে প্ৰথম এংলো-শিখ যুদ্ধৰ সমাপ্তি ঘোষণা কৰে।
অমৃতসৰ চুক্তি (Amritsar Treaty)	১৮৪৬	লাহোৰ চুক্তিৰ পাছত স্বাক্ষৰিত; ইয়াত ব্ৰিটিছে কাশ্মীৰক মহাৰাজা গোলাপ সিঙক বিক্ৰী কৰে।

অধ্যায় ১১: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 11: British Governor Generals & Viceroys in India)

গৰৰ্ণৰ জেনেৰেল / ভাইচৰয় আৰু তেওঁলোকৰ সময়কাল (List of Governor Generals / Viceroys, Tenure, and Key Points)

গৰৰ্ণৰ জেনেৰেল / ভাইচৰয় (Name)	সময়কাল (Tenure)	মনত ৰাখিবলগীয়া পইণ্ট (Key Points)
ৱাৰেন হেস্টিংস (Warren Hastings)	১৭৭৪ - ১৭৮৫	ভাৰতৰ **প্ৰথম গৰৰ্ণৰ জেনেৰেল**। ৰোহিলা যুদ্ধ, নন্দ কুমাৰৰ বিচাৰ, ৰাজা চেইত সিঙৰ গোচৰ, আৰু অৱধৰ বেগমসকলৰ বিৰুদ্ধে কাৰ্যকলাপ।
লৰ্ড কৰ্ণৱালিছ (Lord Cornwallis)	১৭৮৬ - ১৭৯৩	**স্থায়ী বন্দোবস্ত** (Permanent Settlement) প্ৰৱৰ্তন কৰে। বংগৰ জমিদাৰসকলৰ সৈতে ৰাজহ স্থিৰীকৰণৰ চুক্তি কৰে। প্ৰশাসনিক আৰু আৰক্ষী সংস্কাৰ।
লৰ্ড ৱেলচলী (Lord Wellesley)	১৭৯৮ - ১৮০৫	**'চাবচিডিয়াৰী এলায়েন্স'** (অধীনতামূলক মিত্ৰতা নীতি) প্ৰৱৰ্তন কৰে। প্ৰথম ৰাজ্য হিচাপে **হায়দৰাবাদে** এই এলায়েন্স গ্ৰহণ কৰে।
লৰ্ড উইলিয়াম বেন্টিংক (Lord William Bentinck)	১৮২৮ - ১৮৩৫	সতীদাহ প্ৰথা নিষিদ্ধ কৰে (১৮২৯)। ভাৰতত ইংৰাজী শিক্ষাৰ সূচনা (মেকলে মিনিট)। ভাৰতৰ **প্ৰথম গৰৰ্ণৰ জেনেৰেল** (১৮৩৩ চাৰ্টাৰ এক্ট অনুযায়ী)।
লৰ্ড ডালহৌচি (Lord Dalhousie)	১৮৪৮ - ১৮৫৬	**'ডক্ট্ৰিন অব লেপ্স'** (স্বত্ববিলোপ নীতি) প্ৰৱৰ্তন। ভাৰতত ৰে'লৱে (১৮৫৩) আৰু টেলিগ্ৰাফ ব্যৱস্থা আৰম্ভ। তেওঁক **'আধুনিক ভাৰতৰ নিৰ্মাতা'** বুলি কোৱা হয়।
লৰ্ড কেনিং (Lord Canning)	১৮৫৬ - ১৮৬২	১৮৫৭ চনৰ মহাবিদ্ৰোহৰ (Sepoy Mutiny) সময়ত গৰৰ্ণৰ জেনেৰেল আছিল। ১৮৫৮ চনৰ পাছত তেওঁ ভাৰতৰ **প্ৰথম ভাইচৰয়** হিচাপে নিয়োগ পায়।
লৰ্ড মায়ো (Lord Mayo)	১৮৬৯ - ১৮৭২	আন্দামান দ্বীপপুঞ্জত পঠানৰ হাতত নিহত হয় (কাৰ্যকালত থকা অৱস্থাত একমাত্ৰ ভাইচৰয়)। ভাৰতত প্ৰথম (পৰীক্ষামূলক) জনগণনা বা পিয়ল আৰম্ভ কৰে (১৮৭২)।
লৰ্ড লিটন (Lord Lytton)	১৮৭৬ - ১৮৮০	১৮৭৭ চনত জাকজমকপূৰ্ণ দিল্লী দৰবাৰ আয়োজন। বিতৰ্কিত **ভাৰ্ণা কুলাৰ প্ৰেছ এক্ট** (দেশীয় ভাষাৰ বাতৰিকাকত আইন) আৰু অস্ত্ৰ আইন পাছ কৰে।
লৰ্ড ৰিপন (Lord Ripon)	১৮৮০ - ১৮৮৪	স্থানীয় স্বায়ত্তশাসন (Local Self Government) প্ৰৱৰ্তন। ১৮৮১ চনত প্ৰথম সম্পূৰ্ণ আৰু নিয়মিত পিয়ল। বিতৰ্কিত 'ইলবাৰ্ট বিল' পাছ আৰু হান্টাৰ কমিশন গঠন।
লৰ্ড ডাফৰিন (Lord Dufferin)	১৮৮৪ - ১৮৮৮	১৮৮৫ চনত **ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ** (INC) গঠন হয়। তৃতীয় এংলো-বাৰ্মিজ যুদ্ধ।
লৰ্ড কাৰ্জন (Lord Curzon)	১৮৯৯ - ১৯০৫	১৯০৫ চনত **বঙ্গভঙ্গ** (Partition of Bengal) ঘোষণা আৰু ইয়াৰ প্ৰতিক্ৰিয়াত স্বদেশী আন্দোলন আৰম্ভ। আৰ্কিওলজিকেল চাৰ্ভে অফ ইণ্ডিয়া প্ৰতিষ্ঠা।
লৰ্ড হাৰ্ডিঞ্জ (Lord Hardinge II)	১৯১০ - ১৯১৬	১৯১১ চনত ভাৰতৰ ৰাজধানী কলিকতাৰ পৰা দিল্লীলৈ স্থানান্তৰ। বঙ্গভঙ্গ ৰদ। ৰজা পঞ্চম জৰ্জৰ ভাৰত ভ্ৰমণ আৰু দিল্লী দৰবাৰ।

লৰ্ড চেল্মছফোৰ্ড (Lord Chelmsford)	১৯১৬ - ১৯২১	১৯১৯ চনৰ **জালিয়ানৱালাবাগ হত্যাকাণ্ড**। মণ্টাগু-চেল্মছফোৰ্ড সংস্কাৰ (১৯১৯), কুখ্যাত ৰওলাট এক্ট আৰু খিলাফত ও অসহযোগ আন্দোলন আৰম্ভ।
লৰ্ড ৰিডিং (Lord Reading)	১৯২১ - ১৯২৬	১৯২২ চনৰ চৌৰি চৌৰা ঘটনা (অসহযোগ আন্দোলন প্ৰত্যাহাৰ)। মহাত্মা গান্ধী ভাৰতীয় স্বাধীনতা আন্দোলনত প্ৰথমবাৰৰ বাবে বন্দী হয়। স্বৰাজ পাৰ্টি গঠন।
লৰ্ড আৰউইন (Lord Irwin)	১৯২৬ - ১৯৩১	চাইমন কমিশন (১৯২৮), দান্দি যাত্ৰা আৰু আইন অমান্য আন্দোলন (১৯৩০)। প্ৰথম ঘূৰণীয়া মেজমেল আৰু গান্ধী-আৰউইন চুক্তি (১৯৩১)।
লৰ্ড উইলিংডন (Lord Willingdon)	১৯৩১ - ১৯৩৬	দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় ঘূৰণীয়া মেজমেল। ৰামচে মেকডোনাল্ডৰ 'কমিউনাল এৱাৰ্ড' আৰু পুণা চুক্তি (Poona Pact) স্বাক্ষৰ।
লৰ্ড লিনলিথগো (Lord Linlithgow)	১৯৩৬ - ১৯৪৩	আটাইতকৈ দীৰ্ঘস্থায়ী ভাইচৰয়। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ আৰম্ভ। ক্ৰিপছ মিছন (১৯৪২) আৰু ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন (Quit India Movement)।
লৰ্ড ৱাভেল (Lord Wavell)	১৯৪৩ - ১৯ ১৯৪৭	চিমলা সন্মিলন (১৯৪৫), নৌ বিদ্ৰোহ আৰু কেবিনেট মিছন (১৯৪৬)। অন্তৰ্বৰ্তী চৰকাৰ গঠন।

অধ্যায় ১২: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 12: Indian National Congress - INC)

ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অধিবেশন (Key Sessions of the Indian National Congress)

চন (Year)	স্থান (Place)	সভাপতি (President)	গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য (Key Information)
১৮৮৭	মাদ্ৰাজ (Madras)	বদ্ৰুদ্দিন তৈয়বজী (Badruddin Tyabji)	প্ৰথম অধিবেশন য'ত এজন **মুছলমান** দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা হয়।
১৮৮৮	এলাহাবাদ (Allahabad)	জৰ্জ ইউল (George Yule)	প্ৰথম অধিবেশন য'ত এজন **ইংৰাজ** দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা হয়।
১৮৯৬	কলিকতা (Calcutta)	ৰহিমতুল্লাহ মি. সায়ানি (R. M. Sayani)	প্ৰথমবাৰৰ বাবে জাতীয় গীত **"বন্দে মাতৰম"** গোৱা হয়।
১৯০৭	সুৰাট (Surat)	ৰাসবিহাৰী ঘোষ (Rashbehari Ghosh)	ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ দুটা ভাগত বিভক্ত হয় (**সুৰাট বিভাজন**): নৰমপন্থী আৰু চৰমপন্থী।
১৯১১	কলিকতা (Calcutta)	পণ্ডিত বিষন নাৰায়ণ দৰ (Bishan Narayan Dar)	প্ৰথমবাৰৰ বাবে জাতীয় সংগীত **"জন গণ মন"** গোৱা হয়।
১৯১৬	লখনউ (Lucknow)	অম্বিকা চৰণ মজুমদাৰ (Ambica Charan Mazumdar)	মুছলিম লীগৰ সৈতে ঐতিহাসিক লখনউ চুক্তি স্বাক্ষৰিত হয়। চৰমপন্থী আৰু নৰমপন্থীৰ মিলন।
১৯১৭	কলিকতা (Calcutta)	মিছেছ এনি বেছাণ্ট (Annie Besant)	প্ৰথম অধিবেশন য'ত এগৰাকী **মহিলা** দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা হয়।
১৯২৫	কানপুৰ (Kanpur)	মিছেছ সৰোজিনী নাইডু (Sarojini Naidu)	প্ৰথম অধিবেশন য'ত এগৰাকী **ভাৰতীয় মহিলা** দ্বাৰা সভাপতিত্ব কৰা হয়।

১৯২৯	লাহোৰ (Lahore)	পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰু (Jawaharlal Nehru)	**পূৰ্ণ স্বৰাজ** (Poorna Swaraj) অৰ্জনৰ লক্ষ্য ঘোষণা। ২৬ জানুৱাৰীক স্বাধীনতা দিৱস হিচাপে পালনৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয়। নেহৰু প্ৰথমবাৰ সভাপতি হয়।
১৯৪৬	মীৰাট (Meerut)	আচাৰ্য জে.বি. কৃপালানি (Acharya J. B. Kripalani)	স্বাধীনতাৰ পূৰ্বৱৰ্তী শেষ অধিবেশন।
১৯৪৮	জয়পুৰ (Jaipur)	ড০ পট্টাভি সীতাৰামায়া (Dr. Pattabhi Sitaramayya)	স্বাধীনতাৰ পাছত প্ৰথম অধিবেশন।

ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ - মনত ৰাখিবলগীয়া পইণ্ট (Indian National Congress - Points to Remember)

- **প্ৰথম সভাপতি:** উমেশ চন্দ্ৰ বেনাৰ্জী (Womesh Chandra Banerjee).
- **প্ৰথম অধিবেশন:** ১৮৮৫ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত মুম্বাইত অনুষ্ঠিত হয়।
- **মহাত্মা গান্ধী সভাপতিত্ব কৰে:** ১৯২৪ চনত বেলগাঁও অধিবেশনত। (একমাত্ৰ অধিবেশন)।
- **প্ৰথম মহিলা সভাপতি:** মিছেছ এনি বেছান্ট (১৯১৭, কলিকতা)।
- **প্ৰথম ভাৰতীয় মহিলা সভাপতি:** মিছেছ সৰোজিনী নাইডু (১৯২৫, কানপুৰ)।
- **প্ৰথম ইংৰাজ সভাপতি:** জৰ্জ ইউল (১৮৮৮, এলাহাবাদ)।
- **প্ৰথম মুছলমান সভাপতি:** বদ্ৰুদ্দিন তৈয়বজী (১৮৮৭, মাদ্ৰাজ)।
- **ভাৰতৰ স্বাধীনতাৰ সময়ত INC ৰ সভাপতি:** আচাৰ্য জে.বি. কৃপালানি।
- **দাদাভাই নৌৰজী:** তিনিবাৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত হয় (১৮৮৬, ১৮৯৩ আৰু ১৯০৬ চনত)।
- **পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰু:** তিনিবাৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত হয় (১৯২৯, ১৯৩৬ আৰু ১৯৩৭ চনত)।

অধ্যায় ১৩: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী
(Chapter 13: Important Places in India's Freedom Struggle)

ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ সময়ৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্থান (Key Locations Associated with the Indian Freedom Movement)

স্থান (Place)	**গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য (Significance)**
চৌৰি চৌৰা (Chauri Chaura)	উত্তৰ প্ৰদেশৰ গোৰখপুৰৰ ওচৰত এই স্থানত ১৯২২ চনৰ ৪ ফেব্ৰুৱাৰীত জনতাই পুলিচৰ এটা ষ্টেচন জ্বলাই দিয়ে আৰু ২৩ জন পুলিচক হত্যা কৰে। এই হিংসাত্মক ঘটনা দেখি গান্ধীজীয়ে দ্ৰুত গতিত অসহযোগ আন্দোলন প্ৰত্যাহাৰ কৰে।
কাকোৰি (Kakori)	উত্তৰ প্ৰদেশৰ লখনউ জিলাৰ এই স্থানটো ৯ আগষ্ট ১৯২৫ চনত বিখ্যাত **কাকোৰি ট্ৰেইন একচন** (Kakori Train Action) ৰ বাবে পৰিচিত। বিপ্লৱীসকলে ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ অৰ্থ বহনকাৰী ট্ৰেইন লুট কৰি স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ পুঁজি সংগ্ৰহ কৰে।
চট্টগ্ৰাম (Chittagong)	বৰ্তমান বাংলাদেশৰ চট্টগ্ৰাম ১৮ এপ্ৰিল ১৯৩০ চনত বিপ্লৱী **সূৰ্য সেনৰ** (Surya Sen) নেতৃত্বত পুলিচৰ অস্ত্ৰাগাৰ দখলৰ বাবে বিখ্যাত।
চম্পাৰণ (Champaran)	১৯১৭ চনত গান্ধীজীয়ে ইয়াত নীল খেতিৰ শোষণ (Tinkathia System) ৰ পৰা কৃষকসকলৰ মুক্তিৰ বাবে প্ৰথম **সত্যাগ্ৰহ** আৰম্ভ কৰে।
দান্দি (Dandi)	গুজৰাটৰ উপকূলীয় স্থান দান্দি ১২ মাৰ্চ ১৯৩০ চনত গান্ধীজীৰ বিখ্যাত **লৱণ যাত্ৰাৰ** (Salt March) জৰিয়তে পৰিচিতি লাভ কৰে। ইয়াত ব্ৰিটিছ চৰকাৰৰ নিমখ কৰৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদস্বৰূপে তেওঁ নিমখ তৈয়াৰ কৰে।

পোৰ্ট ব্লেয়াৰ (Port Blair)	আন্দামান দ্বীপৰ চেলুলাৰ জেলত (Cellular Jail) ভাৰতীয় ৰাজনৈতিক বন্দীসকল কাৰাবন্দী আছিল। ১৯৪৩ চনৰ ৩০ ডিচেম্বৰত নেতাজী সুভাষ চন্দ্ৰ বসুৱে ইয়াত জাতীয় পতাকা উত্তোলন কৰে।
বৰডোলি (Bardoli)	১৯২৮ চনত বৰডোলিৰ কৃষকসকলে কৰ বৃদ্ধিৰ বিৰুদ্ধে চৰ্দাৰ বল্লভভাই পেটেলৰ নেতৃত্বত সত্যাগ্ৰহ আৰম্ভ কৰে আৰু চৰকাৰৰ কৰ কমোৱাৰ দাবী আদায় কৰে। এই আন্দোলনৰ পৰাই পেটেলে **'চৰ্দাৰ'** উপাধি পায়।
অমৃতসৰ (Amritsar)	১৯১৯ চনৰ ১৩ এপ্ৰিলত জালিয়ানৱালাবাগত ব্ৰিটিছ সেনাই অসংখ্য নিৰীহ মানুহক গুলীয়াই হত্যা কৰে। ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰে প্ৰতিবাদস্বৰূপে তেওঁৰ **নাইটহুড** পৰিত্যাগ কৰে।
ষ্টুটগাৰ্ট (Stuttgart)	জাৰ্মানীৰ এই চহৰত ১৯০৭ চনত আন্তৰ্জাতিক সমাজতান্ত্ৰিক সন্মিলনত ভাৰতীয় নাৰী নেবী **ভিকাজী কামাই** প্ৰথমবাৰ ভাৰতৰ জাতীয় পতাকা উত্তোলন কৰে।
খেদা (Kheda)	গুজৰাটৰ খেদা জিলাৰ কৃষকসকলে ১৯১৮ চনত ফচলৰ ক্ষতিৰ বাবে ৰাজহ ৰেহাইৰ বাবে গান্ধীজীৰ ওচৰত আবেদন কৰে, যিটো খেদা সত্যাগ্ৰহ নামেৰে পৰিচিত।
বেদাৰণ্যম (Vedaranyam)	তামিলনাডুৰ এই স্থানটো ১৯৩০ চনত চক্ৰৱৰ্তী ৰাজাগোপালাচাৰীৰ নেতৃত্বত লৱণ সত্যাগ্ৰহৰ বাবে বিখ্যাত।
ময়ৰাং (Moirang)	মণিপুৰৰ এই স্থানত ১৯৪৪ চনত আজাদ হিন্দ ফৌজে (INA) ভাৰতীয় ত্ৰিবৰ্ণ পতাকা উত্তোলন কৰে। এইটোৱেই ভাৰতীয় মাটিত উত্তোলিত প্ৰথম পতাকা।
লাহোৰ (Lahore)	১৯২৯ চনৰ লাহোৰ ছেছন ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰামত বিশেষ গুৰুত্ব বহন কৰে। পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে **সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতাৰ** (Poorna Swaraj) দাবী জনায়।
পুণে (Pune)	পুণেৰ য়াৰৱাড়া জেলত গান্ধীজী বন্দী আছিল। ১৯৩২ চনত **পুণা চুক্তি** (Poona Pact) স্বাক্ষৰিত হয়।
বম্বে (Bombay)	১৯৪২ চনত বম্বে ছেছনৰ পৰা **ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন** (Quit India Movement) আৰম্ভ হয়। গান্ধীজীয়ে **"কৰিম কিম্বা মৰিম"** (Do or Die) শ্লোগান দিয়ে।

অধ্যায় ১৪ আৰু ১৫: স্বাধীনতা সংগ্ৰামৰ নায়কসকল
(Chapters 14 & 15: Heroes of India's Freedom Struggle)

অধ্যায় ১৪: ভাৰতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ স্বাধীনতা সংগ্ৰামী (Key Freedom Fighters of India)

ক্ৰঃ	স্বাধীনতা সংগ্ৰামীৰ নাম (Name)	প্ৰধান তথ্য আৰু অৱদান (Key Information & Contribution)
১	**দাদাভাই নৌৰজী** (Dadabhai Naoroji)	➢ ভাৰতৰ **গ্ৰেণ্ড ওল্ড মেন** নামেৰে পৰিচিত। ➢ ১৮৯২ চনত ব্ৰিটিছ হাউছ অফ কমন্সৰ প্ৰথম এছিয়ান সদস্য। ➢ "Poverty and Un-British Rule in India" কিতাপৰ লেখক। ➢ ১৮৮৩ চনত ভয়েছ অফ ইণ্ডিয়া বাতৰিকাকত প্ৰতিষ্ঠা। ➢ ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ তিনিবাৰ সভাপতি (১৮৮৬, ১৮৯৩, ১৯০৬)।
২	**চি. ৰাজাগোপালাচাৰী** (Rajaji)	➢ স্বাধীন ভাৰতৰ **প্ৰথম আৰু শেষ ভাৰতীয় গৱৰ্ণৰ-জেনেৰেল।** ➢ ১৯৩০ চনৰ বেদাৰণ্যম লৱণ আন্দোলনৰ নেতা। ➢ ১৯৫৪ চনত **ভাৰতৰত্ন** বঁটা পায়। ➢ ১৯৫৯ চনত স্বতন্ত্ৰ পাৰ্টি প্ৰতিষ্ঠা।

৩	**বাল গংগাধৰ তিলক**	➢ **"স্বৰাজ মোৰ জন্মস্বত্ব অধিকাৰ"** শ্লোগান দিয়ে। ➢ ব্ৰিটিছসকলে তেওঁক **ভাৰতৰ অস্থিৰতাৰ জনক** বুলি গণ্য কৰিছিল। ➢ 'কেসৰী' আৰু 'মাৰাঠা' বাতৰিকাকতৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। ➢ স্বদেশী আন্দোলন আৰু হোম ৰুল লীগৰ প্ৰধান সদস্য।
৪	**গোপাল কৃষ্ণ গোখলে**	➢ মহাত্মা গান্ধীৰ ৰাজনৈতিক গুৰু। ➢ ১৯০৫ চনত **চাৰ্ভেণ্টছ অফ ইণ্ডিয়া ছ'চাইটি** প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ➢ শিক্ষা, সামাজিক অসাম্য আৰু দৰিদ্ৰতাৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰে।
৫	**লালা লাজপত ৰায়** (পঞ্জাৱ কেসৰী)	➢ স্বদেশী আন্দোলনৰ প্ৰধান নেতা। ➢ ইণ্ডিয়া হোম লীগ ছ'চাইটি অফ আমেৰিকাৰ প্ৰতিষ্ঠাতা। ➢ ১৯২৮ চনত চাইমন কমিশন বিৰোধী আন্দোলনত পুলিচৰ লাঠিচাৰ্জত নিহত হয়।
৬	**মৌলানা আবুল কালাম আজাদ**	➢ স্বাধীন ভাৰতৰ **প্ৰথম শিক্ষামন্ত্ৰী**। ➢ বিপ্লৰী মুছলমানসকলৰ বাবে **আল-হিলাল** বাতৰিকাকত প্ৰকাশ। ➢ ১৯৯২ চনত ভাৰতৰত্ন (মৰণোত্তৰ)।
৭	**মোতিলাল নেহৰু**	➢ চিত্তৰঞ্জন দাসৰ সৈতে **স্বৰাজ পাৰ্টি** প্ৰতিষ্ঠা কৰে (১৯২৩)। ➢ অল পাৰ্টি কনফাৰেন্সৰ সভাপতি আছিল।
৮	**মদন মোহন মালব্য** (মহামনা)	➢ **বেনাৰস হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়** (BHU) ৰ প্ৰতিষ্ঠাতা (১৯১৬)। ➢ 'দ্য লিডাৰ' বাতৰিকাকতৰ প্ৰতিষ্ঠাতা আৰু সম্পাদক। ➢ ২০১৪ চনত ভাৰতৰত্ন সন্মানপ্ৰাপ্ত (মৰণোত্তৰ)।

অধ্যায় ১৫: ভাৰতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিপ্লৱীসকল (Key Revolutionaries of India)

বিপ্লৱীৰ নাম (Revolutionary Name)	**গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম/ঘটনা (Key Action/Event)**	**মৃত্যু / ফাঁচীৰ তাৰিখ (Death / Execution Date)**
ভগত সিং (Bhagat Singh)	➢ লালা লাজপত ৰায় হত্যাৰ প্ৰতিশোধ ল'বলৈ **চণ্ডাৰ্ছ হত্যা**। ➢ আইনসভা চেম্বাৰত বোমা নিক্ষেপ (বটুকেশ্বৰ দত্ত সহ)। ➢ "Why I am an Atheist" গ্ৰন্থৰ লেখক।	২৩ মাৰ্চ ১৯৩১ (লাহোৰ জেলত ফাঁচী)
চন্দ্ৰশেখৰ আজাদ (Chandra. Azad)	➢ হিন্দুস্তান ছ'চিয়েলিষ্ট ৰিপাব্লিকান এছ'চিয়েশ্যন (HSRA)ৰ নেতা। ➢ কাকোৰি ষড়যন্ত্ৰত অংশগ্ৰহণ। ➢ ব্ৰিটিছৰ হাতত ধৰা নপৰিবলৈ নিজকে গুলী কৰে।	২৭ ফেব্ৰুৱাৰী ১৯৩১ (এলাহাবাদ)
আশফাকউল্লাহ খান	➢ কাকোৰি ট্ৰেইন ডকাইতিৰ অন্যতম সদস্য। ➢ হিন্দু-মুছলমান ঐক্যৰ প্ৰতীক।	১৯ ডিচেম্বৰ ১৯২৭ (ফৈজাবাদ জেলত ফাঁচী)
ৰামপ্ৰসাদ বিসমিল	➢ **"চৰফোৰোচি কি তামান্না"** কবিতাৰ লেখক। ➢ কাকোৰি ট্ৰেইন ডকাইতিৰ পৰিকল্পনাকাৰী।	১৯ ডিচেম্বৰ ১৯২৭ (গোৰখপুৰ জেলত ফাঁচী)

ক্ষুদিৰাম বসু	➢ কনিষ্ঠতম বিপ্লৱী (১৮ বছৰ)। ➢ কিংছফোৰ্ডক হত্যাৰ চেষ্টা।	১১ আগষ্ট ১৯০৮ (ফাঁচী)
সূৰ্য সেন (মাষ্টাৰদা)	➢ চিটাগাং অস্ত্ৰাগাৰ লুণ্ঠন (১৯৩০)। ➢ স্বাধীন ভাৰতৰ ঘোষণা কৰে।	১২ জানুৱাৰী ১৯৩৪ (ফাঁচী)
মেডাম ভিকাজী কামা	➢ ১৯০৭ চনত **প্ৰথম ভাৰতীয় পতাকা উত্তোলন** (জাৰ্মানী, ষ্টুটগাৰ্ট)। ➢ "বন্দে মাতৰম" বাতৰিকাকতৰ প্ৰকাশক।	১৩ আগষ্ট ১৯৩৬ (মুম্বাইত মৃত্যু)

মহাত্মা গান্ধী আৰু ড০ বি. আৰ. আম্বেদকাৰ

মহাত্মা গান্ধীৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাসমূহ (Mahatma Gandhi's Key Events - Timeline)

ইভেন্ট (Event)	**চন (Year)**	**গুৰুত্ব (Significance)**
জন্ম (Born in Porbandar)	১৮৬৯	গুজৰাটৰ পোৰবন্দৰত জন্ম।
দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ পৰা ভাৰতলৈ আগমন	১৯১৫	**প্ৰবাসী ভাৰতীয় দিৱস** (Pravasi Bharatiya Divas) হিচাপে পালিত।
চম্পাৰণ আন্দোলন	১৯১৭	ভাৰতত গান্ধীজীৰ **প্ৰথম সত্যাগ্ৰহ** (First Satyagraha in India).
অসহযোগ আন্দোলন আৰম্ভ	১৯২০	**প্ৰথম গণ আন্দোলন** (First Mass Movement).
দান্দি যাত্ৰা / লৱণ সত্যাগ্ৰহ	১৯৩০	আইন অমান্য আন্দোলনৰ সূচনা।
পুণা চুক্তি	১৯৩২	দলিতসকলৰ বাবে পৃথক নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থাৰ প্ৰতিবাদত আম্বেদকাৰৰ সৈতে চুক্তি।
ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন	১৯৪২	'কৰিম কিম্বা মৰিম' (**'Do or Die'**) শ্লোগান।
হত্যা (Assassination)	১৯৪৮	নাথুৰাম গডছেৰ হাতত নিহত।

ড০ বি. আৰ. আম্বেদকাৰ – টপ ১০ তথ্য

- ➢ **জন্ম:** ১৪ এপ্ৰিল, ১৮৯১ – মহো, মধ্যপ্ৰদেশ।
- ➢ **পদ:** ভাৰতৰ **সংবিধান খচৰা কমিটিৰ চেয়াৰমেন,** প্ৰথম আইনমন্ত্ৰী।
- ➢ **উচ্চশিক্ষা:** কলম্বিয়া বিশ্ববিদ্যালয়, লণ্ডন স্কুল অফ ইকোনমিক্স।
- ➢ **প্ৰকাশনা:** 'মূকনায়ক' (বাতৰিকাকত), 'Waiting for a Visa' (আত্মজীৱনী)।
- ➢ **সংগঠন:** বহিষ্কৃত হিতকাৰিণী সভা (১৯২৪), **ইণ্ডিপেণ্ডেন্ট লেবাৰ পাৰ্টি** (১৯৩৬)।
- ➢ **ৰাউণ্ড টেবিল কনফাৰেন্স:** তিনিওখন ৰাউণ্ড টেবিল কনফাৰেন্সতে অংশগ্ৰহণ কৰিছে।
- ➢ **ধৰ্মান্তৰণ:** বৌদ্ধ ধৰ্ম গ্ৰহণ (১৬ অক্টোবৰ ১৯৫৬)।
- ➢ **পুৰস্কাৰ: ভাৰতৰত্ন** (১৯৯০) – মৰণোত্তৰ।

জালিয়ানৱালাবাগ হত্যাকাণ্ড – পৰীক্ষাৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ পইণ্টছ

তথ্য (Fact)	**বিস্তাৰিত (Details)**
তাৰিখ (Date)	১৩ এপ্ৰিল ১৯১৯ (বৈশাখী দিন)
স্থান (Location)	জালিয়ানৱালাবাগ, অমৃতসৰ
নেতৃত্বত গুলী চলোৱা	জেনেৰেল ডায়াৰ (General Dyer)
তদন্ত কমিটি	হান্টাৰ কমিটি (Hunter Committee)
প্ৰতিবাদত নাইটহুড ত্যাগ	ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ
ও'ডোয়াৰক হত্যা	উধম সিং – ১৩ মাৰ্চ ১৯৪০ (লণ্ডন)

গুৰুত্বপূৰ্ণ ভাৰতীয় ব্যক্তিত্ব (Important Indian Personalities)

ক্ৰ.নং	নাম (Name)	পৰিচিতি আৰু অৱদান (Identity & Contribution)
১	**এনি বেছাণ্ট** (Annie Besant)	➢ হোম ৰুল আন্দোলনৰ নেত্ৰী। ➢ ১৯১৭ চনত INC-ৰ প্ৰথম মহিলা সভাপতি।
২	**ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ** (Rabindranath Tagore)	➢ গীতাঞ্জলিৰ ৰচয়িতা। ১৯১৩ চনত **নোবেল বঁটা** বিজয়ী (প্ৰথম এছীয়)। ➢ ১৯১৯ চনত নাইটহুড প্ৰত্যাখ্যান (জালিয়ানৱালাবাগৰ প্ৰতিবাদত)।
৩	**আচাৰ্য বিনোৱা ভাৱে** (Acharya Vinoba Bhave)	➢ প্ৰকৃত গান্ধীবাদী। ভূমি দান আন্দোলনৰ (Bhoodan) প্ৰবক্তা। ➢ ভূদান আৰু সৰ্বোদয় আন্দোলনৰ নেতৃত্ব।
৫	**চাৰ চৈয়দ আহমদ খান**	➢ মুছলিম শিক্ষাৰ অগ্ৰদূত। আলিগড় আন্দোলনৰ নেতা। ➢ ১৮৭৭ চনত MAO কলেজ প্ৰতিষ্ঠা (যিটো পাছত আলিগড় মুছলিম বিশ্ববিদ্যালয় হয়)।
৭	**মাদাৰ টেৰেছা** (Mother Teresa)	➢ মানৱসেৱাত নিবেদিত; **নিৰ্মল হৃদয়** (Missionaries of Charity) প্ৰতিষ্ঠাতা। ➢ ১৯৭৯: নোবেল শান্তি বঁটা। ১৯৮০: ভাৰতৰত্ন।
৮	**জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ** (Jayaprakash Narayan)	➢ স্বাধীনতা সংগ্ৰামী আৰু সমাজবাদী। সমগ্ৰ বিপ্লৱৰ (Total Revolution) প্ৰবক্তা। ➢ ১৯৭৫ চনত ভ্ৰষ্টাচাৰ বিৰোধী আন্দোলন (ইন্দিৰা গান্ধী চৰকাৰৰ পতন ঘটায়)।

অধ্যায় ১৬: ভাৰতীয় বুৰঞ্জী ৱান-লাইনাৰ ১০০০+
(Chapter 16: Indian History One-Liners 1000+)

মৌৰ্য ৰাজবংশ (Maurya Dynasty)

১. মৌৰ্য ৰাজবংশৰ প্ৰতিষ্ঠাপক কোন আছিল?
উত্তৰ: **চন্দ্ৰগুপ্ত মৌৰ্য** (Chandragupta Maurya) (SSC-2002)

২. ধনানন্দক পৰাজিত কৰিবলৈ চন্দ্ৰগুপ্তক কোনে সহায় কৰিছিল?
উত্তৰ: **চাণক্য** (Chanakya)

৩. "অৰ্থশাস্ত্ৰ" কাৰ দ্বাৰা ৰচিত?
উত্তৰ: **চাণক্য** (Chanakya) (বিষ্ণুগুপ্ত/কৌটিল্য নামেও পৰিচিত) (SSC-2015)

৪. চন্দ্ৰগুপ্ত কোন ধৰ্মৰ অনুসাৰী আছিল?
উত্তৰ: **জৈন ধৰ্ম** (Jainism)

৫. চন্দ্ৰগুপ্তই তেওঁৰ শেষ সময় ক'ত কটাইছিল?
উত্তৰ: **শ্ৰাৱণবেলগোলা, কৰ্ণাটক** (Shravanabelagola, Karnataka) (SSC-CGL-2014)

৬. ৩০৫ খ্ৰীষ্টপূৰ্বাব্দত চন্দ্ৰগুপ্তই কাক পৰাজিত কৰিছিল?
উত্তৰ: **চেলুকাস নিকেটৰ** (Seleucus Nicator)

৭. "ইণ্ডিকা" কিতাপখন কোনে লিখিছে?
উত্তৰ: **মেগাস্থিনিছ** (Megasthenes)

৮. চন্দ্ৰগুপ্তৰ উত্তৰাধিকাৰী কোন আছিল?
উত্তৰ: **বিন্দুসাৰ** (Bindusara)

৯. কোনে "অমিলঘাত" (Amitraghata) নামেৰে পৰিচিত আছিল?
উত্তৰ: **বিন্দুসাৰ** (Bindusara)

১০. সিংহাসনত আৰোহণ কৰাৰ আগতে অশোক ক'ৰ গৱৰ্ণৰ আছিল?
উত্তৰ: **অৱন্তী** (Avanti)

১১. অশোকৰ মাতৃৰ নাম কি আছিল?
উত্তৰ: **শুভদ্ৰাঙ্গী** (বা ধৰ্মা) (Subhadrangi / Dharma)

১২. ভাৰতত প্ৰথম কোনে শিলালিপিৰ প্ৰচলন কৰিছিল?
উত্তৰ: **অশোক** (Ashoka)

১৩. কোনটো শিলালিপিত কলিঙ্গ যুদ্ধ বৰ্ণিত হৈছে?
উত্তৰ: **১৩তম শিলালিপি** (13th Rock Edict) (SSC-2013)

১৪. কোনটো ঘটনাৰ পাছত অশোকৰ প্ৰশাসনিক নীতিত ডাঙৰ পৰিৱৰ্তন আহে?
উত্তৰ: **কলিঙ্গ যুদ্ধ** (Kalinga War) (SSC-2009)

১৫. অশোকৰ দীৰ্ঘতম শিলালিপি কোনটো?
উত্তৰ: **৭ম শিলালিপি** (7th Edict)

১৬. অশোকৰ শিলালিপি প্ৰথম কোনে পঢ়িছিল?
উত্তৰ: **জেম্ছ প্ৰিন্সেপ** (James Prinsep) (SSC-2012)

১৭. কোন লিপিত অশোকৰ শিলালিপি খোদাই কৰা আছে?
উত্তৰ: **ব্ৰাহ্মী** (Brahmi) (SSC-CGL-2014)

১৮. কোনটো শিলালিপিক "ৰাণীৰ শিলালিপি" বুলি কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **কৌশাম্বীৰ শিলালিপি** (Queen's Edict / Kaushambi Edict)

১৯. মৌৰ্য আমলত চৰকাৰী মাটি বা ভূমিক কি বুলি কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **সীতা ভূমি** (Sita Bhumi)

২০. মৌৰ্য যুগত স্বাধীনভাৱে পতিতাবৃত্তি কৰা মহিলাক কি বুলি কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **ৰূপজীৱা** (Rupajiva)

২১. মৌৰ্য বংশৰ শেষ শাসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **বৃহদ্ৰথ** (Brihadratha)

ইণ্ডো-গ্ৰীক যুগ (Indo-Greek Period)

১. কোনে ভাৰতত প্ৰথম সোণৰ মুদ্ৰা (Gold Coins) জাৰি কৰে?
উত্তৰ: **ইণ্ডো-গ্ৰীকসকল** (Indo-Greeks)

শক ৰাজবংশ (Saka Dynasty)

১. শকসকলৰ মাজত আটাইতকৈ গৌৰৱময় শাসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **প্ৰথম ৰুদ্ৰদমন** (Rudradaman I)

২. ভাৰতত কাক "ছত্ৰপ" বুলি কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **শক ৰজা** (Saka King)

৩. ফা-হিয়েন কাৰ সময়ত ভাৰতলৈ আহে?
উত্তৰ: **দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্ত** (Chandragupta II) (SSC-CGL-2011)

৪. বিক্ৰম সংবৎ কেতিয়া আৰম্ভ হয়?
উত্তৰ: **৫৮ খ্ৰীষ্টপূৰ্বাব্দ** (58 BCE)

৫. জুনাগড় শিলালিপি কাৰ লগত সম্পৰ্কিত?
উত্তৰ: **ৰুদ্ৰদমন** (Rudradaman) (SSC-2003)

কুষাণ ৰাজবংশ (Kushan Dynasty)

১. কনিষ্কই কেতিয়া শক সংবৎ (Saka Era) আৰম্ভ কৰিছিল?
উত্তৰ: **৭৮ খ্ৰীষ্টাব্দ** (78 CE) (SSC-INCOM-TAX-2008)

২. প্ৰথম বিশুদ্ধ সোণৰ মুদ্ৰা কোনে জাৰি কৰে?
উত্তৰ: **কনিষ্ক** (Kanishka)

৩. কনিষ্কৰ ৰাজধানী ক'ত আছিল?
উত্তৰ: **পুৰুষপুৰ/পেশোৱাৰ** (Purushapura/Peshawar)

৪. কনিষ্কৰ দ্বিতীয় ৰাজধানী ক'ত আছিল?
উত্তৰ: **মথুৰা** (Mathura)

৫. কনিষ্ক কোন ধৰ্মৰ অনুসাৰী আছিল?
উত্তৰ: **বৌদ্ধ ধৰ্ম** (Mahayana সম্প্ৰদায়)

৬. কনিষ্কৰ বিখ্যাত চিকিৎসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **চৰক** (Charaka) (SSC-2016)

৭. "চৰক সংহিতা" কোনে ৰচনা কৰে?
উত্তৰ: **চৰক** (Charaka)

৮. কাক "ভাৰতৰ আইনষ্টাইন" বুলি কোৱা হয়?
উত্তৰ: **নাগাৰ্জুন** (Nagarjuna)

৯. কুষাণ ৰাজবংশৰ শেষ শাসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **বাসুদেৱ** (Vasudeva)

১০. কাৰ শাসনকালত গান্ধাৰ আৰু মথুৰা শিল্প বিকশিত হয়?
উত্তৰ: **কনিষ্ক** (Kanishka) (SSC-2013)

১১. চিল্ক ৰোড (Silk Road) কোনে প্ৰতিষ্ঠা কৰে?
উত্তৰ: **কনিষ্ক** (Kanishka)

১২. "বুদ্ধচৰিত" কোনে ৰচনা কৰে?
উত্তৰ: **অশ্বঘোষ** (Ashvaghosha)

গুপ্ত সাম্ৰাজ্য (Gupta Dynasty)

১. গুপ্ত ৰাজবংশৰ প্ৰথম শাসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **শ্ৰীগুপ্ত** (Sri Gupta) (SSC-CGL-2015)

২. শ্ৰীগুপ্তৰ উত্তৰাধিকাৰী কোন আছিল?
উত্তৰ: **ঘটোৎকচ** (Ghatotkacha)

৩. গুপ্ত বংশৰ প্ৰথম মহান সম্ৰাট কোন আছিল?
উত্তৰ: **প্ৰথম চন্দ্ৰগুপ্ত** (Chandragupta I)

৪. কাক "ভাৰতৰ নেপোলিয়ন" বুলি কোৱা হয়?
উত্তৰ: **সমুদ্ৰগুপ্ত** (Samudragupta) (SSC-CGL-2015)

Toppersnotes Unleash the topper in you

৫. সমুদ্ৰগুপ্তৰ দৰবাৰৰ কবি কোন আছিল?
উত্তৰ: **হৰিসেন** (Harishena)

৬. এলাহাবাদ প্ৰশস্তি প্ৰবন্ধটো কোনে ৰচনা কৰে?
উত্তৰ: **হৰিসেন** (Harishena)

৭. কোনে "কবিৰাজ" উপাধি ধাৰণ কৰিছিল?
উত্তৰ: **সমুদ্ৰগুপ্ত** (Samudragupta)

৮. কোন শাসকৰ ৰাজত্বকালত চীনা পৰিব্ৰাজক ফা-হিয়েন ভাৰতলৈ আহে?
উত্তৰ: **দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্ত** (Chandragupta II)

৯. নালন্দা বিশ্ববিদ্যালয় কোনে প্ৰতিষ্ঠা কৰে?
উত্তৰ: **কুমাৰগুপ্ত** (Kumaragupta)

১০. গুপ্ত বংশৰ শেষ শাসক কোন আছিল?
উত্তৰ: **বিষ্ণুগুপ্ত** (Vishnugupta)

১১. এলাহাবাদ স্তম্ভত কাৰ কৃতিত্বৰ উল্লেখ আছে?
উত্তৰ: **সমুদ্ৰগুপ্ত** (Samudragupta) (SSC-CGL-2007)

১২. কোন যুগত সৰ্বাধিক সংখ্যক সোণৰ মুদ্ৰা জাৰি হৈছিল?
উত্তৰ: **গুপ্ত যুগত** (Gupta Period)

১৩. অজন্তা গুহা বৌদ্ধধৰ্মৰ কোনটো শাখাৰ অন্তৰ্গত?
উত্তৰ: **মহাযান শাখা** (Mahayana Sect)

১৪. বিখ্যাত কবি কালিদাস কাৰ দৰবাৰত আছিল?
উত্তৰ: **দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্ত** (Chandragupta II)

১৫. গুপ্ত আমলত ৰূপৰ মুদ্ৰাক কি বুলি কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **ৰূপক** (Rupaka)

১৬. মন্দিৰ নিৰ্মাণ শিল্প কেতিয়া বিকশিত হয়?
উত্তৰ: **গুপ্ত আমলত** (Gupta Period)

১৭. কোন যুগক ভাৰতীয় ইতিহাসৰ স্বৰ্ণযুগ বুলি কোৱা হয়?
উত্তৰ: **গুপ্ত যুগ** (Gupta Period)

১৮. গুপ্ত যুগ কিহৰ বাবে বিখ্যাত আছিল?
উত্তৰ: **শিল্প আৰু স্থাপত্য** (Art and Architecture)

১৯. দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্তৰ দৰবাৰত কোন বিখ্যাত পণ্ডিতসকল আছিল?
উত্তৰ: **আৰ্যভট্ট আৰু কালিদাস** (Aryabhatta and Kalidasa) (SSC-2016)

২০. গুপ্ত বংশৰ কোন ৰজাই হুনসকলৰ আক্ৰমণৰ পৰা ভাৰতক ৰক্ষা কৰিছিল?
উত্তৰ: **স্কন্দগুপ্ত** (Skandagupta)

২১. ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ সৈতে ভাৰতৰ বাণিজ্য কোনটো গোষ্ঠীৰ আক্ৰমণৰ বাবে শেষ হয়?
উত্তৰ: **হুন** (Hunas)

২২. "লিচ্ছৱী-দৌহুত্ৰ" (লিচ্ছৱীৰ নাতি) কাক কোৱা হৈছিল?
উত্তৰ: **সমুদ্ৰগুপ্ত** (Samudragupta)

২৩. বৰাহমিহিৰ কোন আছিল?
উত্তৰ: **এজন প্ৰাচীন ভাৰতীয় জ্যোতিৰ্বিদ আৰু গণিতজ্ঞ** (An ancient Indian astronomer and mathematician)

প্ৰাচীন ভাৰতৰ ইতিহাসত দক্ষিণ ভাৰতৰ প্ৰধান ৰাজবংশসমূহ (Major Dynasties of South India)

১. ৰথ নামেৰে মহাবলীপুৰমৰ একচেটিয়া মন্দিৰ (Monolithic Temples) কোনে নিৰ্মাণ কৰিছিল?
উত্তৰ: **নৰসিংহ বৰ্মণ** (Narasimha Varman) (পল্লৱ) (SSC-CGL-2008)

২. "দশকুমাৰচৰিত"-ৰ ৰচয়িতা কোন?
উত্তৰ: **দণ্ডী** (Dandin)

৩. ৰাষ্ট্ৰকূট ৰাজবংশৰ প্ৰতিষ্ঠাপক কোন আছিল?
উত্তৰ: **দন্তিদুৰ্গ** (Dantidurga)

৪. চোল ৰাজবংশৰ প্ৰতিষ্ঠাপক কোন আছিল?
উত্তৰ: **বিজয়লয়া** (Vijayalaya)

৫. ৭৩৮ খ্ৰীষ্টাব্দত আৰবসকলক কোনে পৰাজিত কৰে?
উত্তৰ: **চালুক্যসকলে** (Chalukyas)

৬. সংগম যুগ কোন ইতিহাসৰ সৈতে সম্পৰ্কিত?
উত্তৰ: **তামিলনাডু** (Tamil Nadu)

৭. পাণ্ডৱসকলৰ ৰাজধানী ক'ত আছিল?
উত্তৰ: **মাদুৰাই** (Madurai)

৮. বিৰূপাক্ষ মন্দিৰ কোনে নিৰ্মাণ কৰে?
উত্তৰ: **চালুক্য** (Chalukya)

৯. চোল যুগৰ অধিকাংশ মন্দিৰ কোন দেৱীক বা দেৱতাক উৎসৰ্গা কৰা হৈছিল?
উত্তৰ: **শিৱ** (Shiva)

১০. পল্লৱসকলে কোন চহৰত ৰাজত্ব কৰিছিল?
উত্তৰ: **কাঞ্চিপুৰম** (Kanchipuram)

১১. চালুক্য ৰজা দ্বিতীয় পুলকেশিনক কোনে পৰাজিত কৰে?
উত্তৰ: **প্ৰথম নৰসিংহ বৰ্মণ** (Narasimha Varman I)

১২. কোন চোল শাসকে শ্ৰীলঙ্কাৰ উত্তৰাঞ্চল জয় কৰিছিল?
উত্তৰ: **ৰাজেন্দ্ৰ চোল** (Rajendra Chola)

১৩. বৃহদেশ্বৰ মন্দিৰ কোনে নিৰ্মাণ কৰিছিল?
উত্তৰ: **ৰাজৰাজ চোল** (Rajaraja Chola) (SSC-CGL-2016)

১৪. দিলৱাৰাৰ জৈন মন্দিৰ ক'ত অৱস্থিত?
উত্তৰ: **ৰাজস্থান** (Rajasthan)

১৫. বিখ্যাত কৈলাস মন্দিৰ কোনে নিৰ্মাণ কৰিছিল?
উত্তৰ: **কৃষ্ণ প্ৰথম** (Krishna I) (ৰাষ্ট্ৰকূট শাসক)

১৬. বিখ্যাত চোল ৰজাসকলৰ ৰাজধানী ক'ত আছিল?
উত্তৰ: **তাঞ্জোৰ** (Thanjavur)